

Lovec

XLVII. LETNIK ŠT. 11 FEBRUAR 1965

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Foto Vl. Pleničar

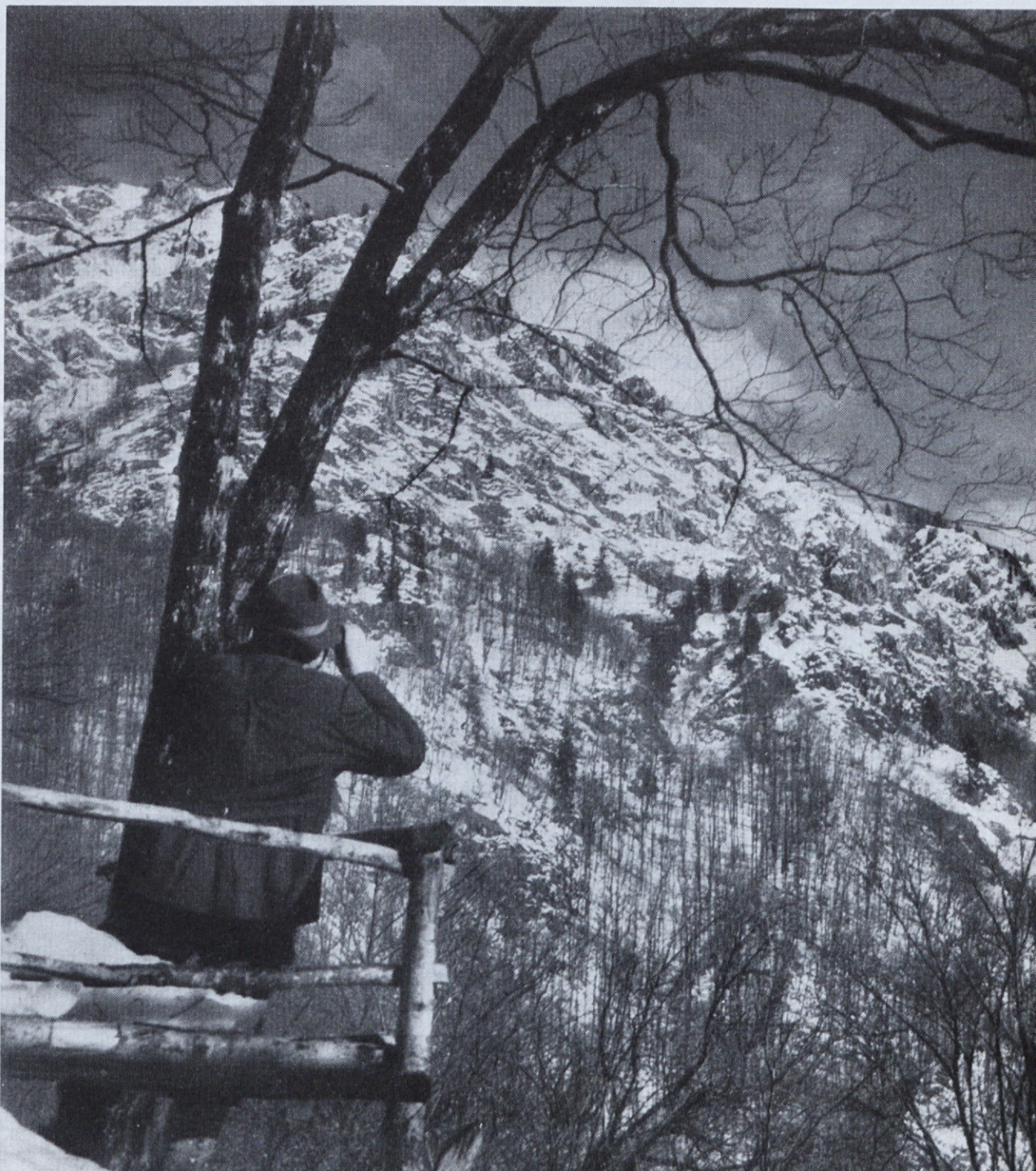

Foto VI. Pleničar

Ob razsodbi Ustavnega sodišča

Mitja Vošnjak

Po časopisnem poročilu (»Delo« od 27. 12. 1964), ki je precej nepričakovano preraslo iz informacije za javnost v dezinformacijo javnosti, se je marsikdo vprašal, ali pa zastavil vprašanje znanec in prijatelj: Kdo je pravzaprav zmagal pred Ustavnim sodiščem v sporu okrog odredbe o odvzemu lovišč? Najbrž je skoraj vselej sledilo točno pojasnilo, da je zmagal socializem, vse, kar nam pač pomeni v našem življenju: naša družbena ureditev, demokratizem in samoupravljanje, dosledna zakonitost. Odločba Ustavnega sodišča je še enkrat pokazala, da čudovito lepe misli in besede iz Ustave niso samo misli in besede, da so vse bolj sestavni del in temelj vse naše resničnosti, da so izhodišče popolne enakopravnosti vseh državljanov, a tudi izhodišče enakih dolžnosti za slehernega. Če se je nekaj važnih spornih vprašanj, ki precej presegajo obseg spora okrog odredbe, razjasnilo prav ob odvzemu lovišč, je najbrž res samo slučaj. Da pa so se morala razjasniti prav tako in nič drugače, je zagotovo dialektična nujnost naše stvarnosti. Takšen naj bi bil torej pomen odločitve za vse državljane. Za državljane lovce, ki jim je po stoletjih dosežena pravica do lova postala tudi sestavni del sadov naše revolucije, droben, a neločljiv delček naših družbenih sprememb, pa je razsodba najbrž pomenila še za majhen drobec

več: Svečan trenutek, lepo doživetje, na koncu koncev tudi ugotovitev, da je minilo skoraj celoletno obdobje, ko nam je včasih zmanjkovalo časa za konkretno delo v loviščih, saj smo kot še nikoli prej razpravljali načelno o loviščih, o zakonih, o ustavi, samoupravljanju in še o vrsti prav tako pomembnih vprašanj.

Odredbe, ki je bila za lovce nesprejemljiva, torej ni več, člani lovskih družin Starše, Ptuj, Cirkovce in Kidričevo so se pred novim letom spet vrnili kot upravljalci v svoja lovišča. Ob pravem času, tako kot so krenili iste dni v svoja lovišča vsi slovenski lovci, kjerkoli je pač divjad rabila njihovo pomoč. Lotili so se svoje najneposrednejše dolžnosti, pričeli so orati v svežem snegu steze za srnjad, nositi na krmišča seno in koruzo, pokončevati roparice, ki so v zimskih stiskah še posebej nevarne. Samo tako, z brezplačnim delom tisočev, z njihovo ljubeznijo in skrbjo bodo lovišča v novem letu lahko še bolj bogata.

Življenje v naših hribih, po poljih in gozdovih bo šlo vselej spet po svoji poti. Za zimskim krmljenjem bomo prisluškovali petelinji pesmi, nato nas čakata srnjak in desetine zapuščenih gnezd, iz katerih bomo pred koso reševali jajca in z njimi na stotine novih življenj. Vendar pa nam prinaša novo leto še naloge, ki so drugačne, kot pa so bile doslej. Z isto vnemo se jih bomo lotili, da dosežemo uspeh.

Najprej je zakon, zvezni in nato republiški. Enemu in drugemu bi želeli, da bi bila najboljša, pogoj za to pa je sodelovanje vseh! Smo pač v deželi, kjer zakoni ne bi smeli nastajati v pisarnah, tudi prostrane skupščinske dvorane so premalo prostorne za njih nastanek. Pravica in dolžnost vseh državljanov je, da sodelujejo pri njihovi izdelavi; v sodelovanju silne množice

upravljalcev je garancija, da je zakon dober, da izhaja iz resničnega življenja in da sprošča nove možnosti za napredek.

Življenje in delovanje organizacij bomo morali še bolj prilagoditi celotnemu razvoju družbe. Lovska družina mora še bolj kot doslej biti nosilec lovskega športnega izživljanja vseh zainteresiranih državljanov, strokovne in moralne vzgoje lovcev, skrbi za ohranitev faune kot bistvenega elementa prirodne lepote naše domovine in najbolj smotrnega in zlasti družbeno najrentabilnejšega lovskega gospodarjenja. Vsi ti naporji niso in ne smejo biti izolirani od življenja, vse bolj se morajo usklajevati z razvojem gozdarstva, kmetijstva in turizma, organsko se morajo vraščati v celotno življenje komune. Občina je osnovni nosilec vsega gospodarskega, kulturnega, družbenega, skratka celotnega dogajanja; to nam je pojasnila že Ustava in je to še enkrat ponovilo tudi Ustavno sodišče. Občina seveda ni občinska uprava, občina so zlasti občani, pa predstavniški organi, ki si jih volijo. Tako smo tudi lovci drobec vsake občine. Povsod in vedno moramo biti angažirani, če gre kdaj za vprašanje lovstva, prav tako kot kadar rešujemo izgradnjo stanovanj, razvoj gospodarstva ali utrjevanje šolstva.

Da, dosti bo vprašanj, ki bomo še o njih razpravljali, ki jih bomo vsi skupaj reševali, tako kot znamo, da bomo dosegli svoje cilje. Slovenski lovci moramo v tem letu še enkrat pokazati skupnosti, da smo vredni njenega zaupanja, da je bila odločba Ustavnega sodišča ne samo pravno utemeljena, pač pa tudi praktično koristna, da smo res dobri, vedno boljši, vedno bolj zavedni in vse bolj odgovorni upravljalci naših lovišč!

Javna obravnava

Dne 23. decembra 1964 se je vršila v stavbi Izvršnega sveta SRS v stekleni dvorani javna obravnava v postopku za ocenitev ustavnosti in zakonitosti odredbe sekretarja Republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo o izločitvi določenih površin na Ptujskem polju za gojitveno lovišče in spremenjeno z odredbo o spremembah odredbe o izločitvi določenih površin za gojitveno lovišče (Uradni list SRS 1/64 in 27/64).

Razen sodišča vseh devetih sodnikov so bili tu še predstavniki in pooblašenci občinskih skupščin Ptuj, Maribor-Tezno, Slovenska Bistrica, Republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo, »Perutnine« Ptuj, Lovske zveze Slovenije, Področne LZ Ptuj in lovskih družin Cirkovce, Kidričevo, Ptuj in Gornje polje (Starše). Tudi več neprizadetih lovskih zvez in lovskih družin Slovenije je na razpravo poslalo svoje opazovalce. Razpravo je spremljalo tudi več novinarjev in televizijska kamera. Zanimanje za obravnavo je bilo veliko, saj je bila dvorana povsem zasedena.

Ob 9. uri je predsednik Ustavnega sodišča **Vladimir Krivic** začel obravnavo.

Poročilo je podal sodnik poročevalec **Jože Pavličič**. Ob zaključku je med drugim dejal: Iz gradiva, ki ga je dobilo Ustavno sodišče, se postavljajo sledeča pravna vprašanja, ki so pomembna za oceno ustavnosti: Ali je republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo pristojen za izdajo te odredbe? Ali so z odredbo kršene samoupravne pravice občine? Ali so lovske družine samoupravne organizacije oz. ali so bile kršene njihove samoupravne pravice? — Glede zakonitosti pa se predvsem postavljajo sledeča vpra-

Sodniki med obravnavo. Spredaj tretji od desne predsednik Ustavnega sodišča SRS Vladimir Krivic

Foto M. Svabič

Predstavniki in pooblaščenici. Spredaj od leve (drugi, tretji, četrti): Janko Vogrinec, dr. Jože Benigar, Mitja Vošnjak. V drugi vrsti od leve (drugi, tretji, četrti): Alojz Skaza, Otmar Zorčič, Franjo Alič

Foto M. Svabič

šanja: Ali je republiški sekretar po 48. členu zakona o lovu pooblaščen, da za ustanovitev gojitvenega lovišča izloči površine na ta način, da jih odvzame lovskim družinam, ali pa je pooblaščen le za nerazdeljene površine oz. že odvzete po občinah? Ali je republiški sekretar svoje pooblastilo pravilno uporabil v skladu z zakonom? Ali je njegovo pooblastilo izčrpano že ob izdaji zakona, takrat ko se je urejalo vprašanje bivših državnih lovišč? Ali je bilo z odredbo dejansko ustanovljeno gojitveno lovišče oz. nasprotno komercialno lovišče? Ali je odredba v konkretnem primeru povzročila neprostovoljen razpust več lovskih družin, oz. ali so posledice takšne, da je s tem kršen zakon? Ali je bila Lovska zveza Slovenije zaslišana v skladu z 48. členom zakona o lovu, in ali je bilo zaslišanje Lovske zveze po zakonu obvezno?

Sledila je razprava oz. izvajanje udeležencev, ki imajo po zakonu pravico, da obrazložijo svoja stališča in s tem dopolnijo sodnika poročevalca.

Prva je govorila predsednica Občinske skupščine Ptuj **Lojzka Stropnik**.

Za njo je pojasnil stališče Občinske skupščine Maribor-Tezno njen zastopnik **Srečko Ježovnik**.

Sledilo je poročilo predsednika Občinske skupščine Slovenska Bistrica, **Franca Ledineka**.

Po polurnem odmoru je predsednik sodišča dal besedo sekretarju Republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo **inž. Janezu Perovšku**, ki sta ga v njegovem izvajanju kot pooblaščenca dopolnila **dr. Emil Čeferin** v pravnih vprašanjih in **Lojze Lakner** v lovski stroki.

Kot zastopnik »Perutnine« Ptuj je govoril direktor tega podjetja **Ivo Tomažič**.

Potem sta dobila besedo za LD Starše zastopnik **Franc Primožič** in za LD Kidričevo **Mirko Zupanič**.

Za Lovsko družino Cirkovce je govoril **Alojz Skaza**, za Lovsko družino Ptuj pa **Otmar Zorčič**. Dopolnil ju je pravni zastopnik obeh navedenih LD odvetnik **Franjo Alič**.

Ob dveh dopoldne je predsednik sodišča odredil prekinitev razprave in nadaljevanje ob peti uri popoldne.

V nadaljevanju je kot prvi obrazložil stališče Lovske zveze Ptuj njen predsednik **Janko Vogrinec**.

V imenu Lovske zveze Slovenije sta govorila predsednik **dr. Jože Benigar** in tajnik **Mitja Vošnjak**. Kot zastopnik prizadete organizacije se je dodatno priglasil k besedi še **Alfonz Mazlu**, lovski svetnik in član LD Ptuj.

Za zaključek razprave so bile na dnevnem redu »pripombe udeležencev k trditvam drugih udeležencev«. Tu sta ponovno povzela besedo predsednica Občinske skupščine Ptuj **Lojzka Stropnikova** in dr. Emil Čeferin. Končno se je priglasil k besedi še **prof. dr. Stane Valentinčič**.

Za ustvaritev čim jasnejše sodbe o zadevi so sodniki **inž. Pavle Žaucer**, **dr. Miha Potočnik**, **dr. Darko Černej** in **Milko Goršič** zastavljali med razpravo predstavnikom in pooblaščencom tudi različna vprašanja. Pri naslednji točki »dokazovanja z listinami« ni nihče od navzočih zahteval čitanje kake listine. Tudi pri »zaključnem izvajanju udeležencev« ni nihče ni prosil za besedo.

S tem je bila obravnava zaključena; ura je kazala osem zvečer. Sodišče se je umaknilo h kratkemu posvetovanju, na katerem je sklenilo, da bo odločba izrečena v tej dvorani 26. decembra 1964 ob 11. uri.

Tega dne v napovedanem času se je zopet napolnila dvorana, vendar ne tako polnoštevilno kot za obravnavo. Ko je spregovoril predsednik sodišča, so vsi navzoči vstali. V dvorani je zavladala tišina; predsednik sodišča je prebral odločbo, s katero je bila odpravljena odredba sekretarja Republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo.

-elf-

Ustavno sodišče SR Slovenije je pod predsedstvom predsednika Vladimira Krivica, ob sodelovanju sodnikov Milana Apiha, Jožeta Borštnarja, dr. Darka Černeja, Milka Goršiča, Jožeta Pavličiča, dr. Mihe Potočnika, Mire Svetina in inž. Pavla Žaucerja v postopku za ocenitev ustavnosti in zakonitosti odredbe republiškega sekretarja za kmetijstvo in gozdarstvo o izločitvi določenih površin za gojitveno lovišče po dne 23. decembra 1964 opravljeni javni obravnavi

odločilo

Odredba republiškega sekretarja za kmetijstvo in gozdarstvo o izločitvi določenih površin za gojitveno lovišče, objavljena v Uradnem listu SRS, št. 1/64, spremenjena z odredbo, objavljeno v Uradnem listu SRS, št. 27/64,

se odpravi

Odločba se objavi v Uradnem listu SR Slovenije.

Obrazložitev

Republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo je 13. decembra 1963 izdal na podlagi 48. člena zakona o lovu iz leta 1964 odredbo, s katero so bile določene površine na območju občin Ptuj, Maribor-Tezno in Slovenska Bistrica izločene za gojitveno lovišče in pripojene gojitvenemu lovišču »Pohorje« v sestavu gozdnega gospodarstva Maribor. Po odredbi ustanovi gozdno gospodarstvo na dosedanjih in pripojenih površinah poseben lovski obrat. Pred izdajo odredbe je bila zaslišana Lovska zveza Slovenije, ki je izločitvi nasprotovala.

Dne 5. 2. 1964 so lovske družine Cirkovce, Kidričevo, Ptuj in Gornje polje-Starše predlagale Ustavnemu sodišču SR Slovenije, naj odpravi izdano odredbo, češ da krši samoupravne pravice občin in občanov-članov lovskih družin in da so kršene tudi določbe republiškega zakona o lovu. Tudi občinska skupščina Ptuj je dne 12. 2. 1964 vložila predlog za presojo ustavnosti izdane odredbe, v katerem navaja, da odredba krši samoupravne pravice občine in pravice občanov-članov lovskih družin.

Postopek za oceno ustavnosti in zakonitosti odredbe je tako sprožila občinska skupščina Ptuj s svojim predlogom, vloge lovskih družin pa je Ustavno sodišče sprejelo kot pobudo v smislu 1. odstavka 4. člena zakona o Ustavnem sodišču SR Slovenije, ker je bilo mnenja, da so lovske družine društva ne pa samoupravne organizacije.

Republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo se je v svojem odgovoru Ustavnemu sodišču skliceval na pooblastilo, dano v 48. členu zakona o lovu izvršnemu svetu, ki pa je to pooblastilo na podlagi 81. člena zakona o upravnih organih v SR Sloveniji (Ur. l. LRS, št. 13/56) z uredbo o prenosu zadev v pristojnost republiškim upravnim organom (Ur. l. LRS, št. 20/58) prenesel na republiški sekretariat. Ustavno sodišče je razpisalo javno obravnavo za 1. julij 1964. Po razpisu obravnave so skupščina občine Ptuj in lovske družine svoje predloge umaknile. Občinska skupščina je pri tem navedla, da je našla v sporazumu z republiškim sekretariatom rešitev v tem, da trgovsko podjetje »Perutnina« Ptuj prevzame izločene površine v upravo in organizacijo. Tudi lovske družine so se v obrazložitvi umika sklicevale na ta sporazum.

Republiški sekretar je predlagal ustavitev postopka oziroma preložitve javne obravnave z utemeljitvijo, da so v teku razgovori za sporazumno rešitev. Navedel je še, da se do tedaj odredba ne bo izvajala. Zaradi varstva ustavnosti je sodišče, ki po zakonu o ustavnem sodišču ni vezano na predloge udeležencev, postopek nadaljevalo. Preložilo je obravnavo in v skladu s 25. členom zakona o ustavnem sodišču dalo republišкому sekretarju možnost, da do 30. 9. 1964 odpravi neskladnost odredbe z ustavo. Dne 3. 9. 1964 je bila objavljena odredba o spremembah odredbe, s katero se izločene površine pripojijo trgovskemu podjetju »Perutnina« Ptuj, ki naj ustanovi za to poseben lovski obrat. To odredbo je izdal republiški sekretar po predhodnem soglasju s skupščino občine Ptuj.

Lovska zveza Slovenije je sporočila Ustavnemu sodišču, da se tudi z novo odredbo ne strinja. Gajala je tudi način zaslišanja, češ da je dobila za odgovor prekratek rok.

Lovska družina Starše, ki je prvotno tudi umaknila svoj predlog, je dne 20. 11. 1964 umik preklicala. Skupščini občin Maribor-Tezno in Slovenska Bistrica pa sta obvestili sodišče, da nista dali soglasja k novi odredbi, s katero so bile prizadete tudi lovske družine Starše in Rače ter Polskava, ki imajo svoja lovišča na njihovem območju. Skupščina občine Slovenska Bistrica se je pridružila postopku kot predlagatelj.

Po pripravljalnem postopku in javni obravnavi, na kateri so svoja stališča še ustno pojasnili predstavniki prizadetih občin, republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo, lovskih družin, okrajne in republiške lovske zveze ter podjetja »Perutnina« Ptuj, Ustavno sodišče

ugotavlja:

Samoupravljanje občanov v občini je po novi ustavi temelj družbeno-politične ureditve. Po 86. členu Ustave SR Slovenije se v občini kot temeljni družbeno-politični skupnosti med drugim zagotavljajo materialni in drugi pogoji za delo ljudi in za razvoj produkcijskih sil, se usmerja in usklajuje razvoj gospodarstva in družbenih služb, ustvarjajo pogoji za zadovoljevanje materialnih, socialnih, kulturnih in drugih skupnih potreb občanov in usklajujejo posamezni in skupni interesi s splošnimi interesi;

dalje se urejajo odnosi, ki imajo neposredni pomen za občane v občini, določajo splošni pogoji za dejavnost komunalnih in podobnih organizacij. V občini se uresničujejo tudi druge funkcije družbene skupnosti, razen tistih, ki so z ustavo določene kot pravice in dolžnosti širših družbeno-političnih skupnosti.

Republiške zakone neposredno izvršujejo občinski organi. Okrajni organi oziroma republiški organi neposredno izvršujejo republiški zakon samo, če so z zakonom izrečno za to pooblašteni (129. člen Ustave SRS).

Socialistična republika Slovenija zagotavlja in razvija materialne in druge splošne pogoje za razvoj gospodarstva v republiki in ureja v mejah republiške pristojnosti z zakoni in drugimi predpisi vprašanja, ki imajo splošen pomen za socialistično republiko Slovenijo (123. člen Ustave SRS). Zadeve, ki imajo splošen pomen za republiko, ureja Socialistična republika Slovenija v okviru republiške pristojnosti z zakonom (126. člen Ustave SRS).

Po. 1. odstavku 15. člena zakona o izvedbi ustave se določbe Ustave SR Slovenije o samoupravljanju v občini in okraju uporabljajo neposredno do dneva, ko začne veljati Ustava, to je od 9. aprila 1963.

Odredba, ki jo je izdal republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo, na novo ureja izvrševanje lova na določenih območjih občin Ptuj, Maribor-Tezno in Slovenska Bistrica. Na teh območjih so doslej gospodarile z lovišči lovske družine, ki so dobile lovišča v gospodarjenje od pristojnih ljudskih odborov po določbah republiškega zakona o lovu iz leta 1964. Po določbah tega zakona je lov panoga narodnega gospodarstva. Lov pa zadovoljuje tudi športne, rekreacijske in druge interese občanov.

Izvrševanje zakona o lovu spada torej glede na to med pravice in dolžnosti občine.

Ustavno sodišče ugotavlja, da 15. člen zakona o izvedbi ustave velja za vse samoupravne pravice občine in se ta določba ne nanaša zgolj na predpise, ki urejajo organizacijo občin po dosedanjih zakonih. Republiški sekretar po uveljavitvi nove ustave torej ni bil več pristojen za izdajo odredbe; z njo je posegel v samoupravne pravice prizadetih občin. Tem pravicam se občine ne morejo odpovedati in zato tudi občina Ptuj tega ni mogla storiti z danim soglasjem.

Odredba zato ni v skladu z ustavo.

Razen tega pa sodišče smatra, da se do 9. aprila 1965, ko je po 11. členu zakona o izvedbi ustave treba uskladiti predustavne zakone z ustavo, ne morejo na podlagi še neuskkljenih zakonov izdajati podzakonski predpisi, ki niso v skladu s temeljnimi načeli in določbami ustave. V tem roku je na podlagi še neuskkljenih zakonov dopustno izdajati le take predpise, ki so v skladu z ustavo.

Iz podatkov pripravljalnega postopka in javne obravnave pa je še razvidno, da je bila odredba izdana po pomanjkljivo izvedenih pripravah in da tudi ni uredila nekaterih vprašanj, ki bi se po določbi 48. člena zakona o lovu morale urediti. Tako zlasti niso bila z odredbo v zadostni meri določena načela za povračilo škode, kakor tudi ni bil dovolj jasno predpisan način upravljanja gojitvenega lovišča. Zato je odredba povzročila na območju prizadetih občin neurejeno pravno stanje ter zbudila dvom o obstoju lovskih družin. Na javni obravnavi se je pokazalo, da je podjetje »Perutnina«¹ sporazumno s prizadetimi lovske družinami urejalo upravljanje gojitvenega lovišča s posebnim pravilnikom in pogodbami. Zaradi prizadevanja vseh prizadetih pri izvajanju kooperacije doslej ni prišlo do večjih težav. To pa nakazuje, da je mogoče v sedanjem stanju s pogodbeno kooperacijo med podjetjem in lovske družinami, za katero so lovske družine na

obravnavi pokazale polno pripravljenost, doseči smotrnejši način izvrševanja lova na osnovi enakopravnega sodelovanja.

V občini je mogoče razvijati gospodarstvo tako, da se pri tem skladno upoštevajo interesi kmetijstva, gozdarstva, turizma in lovstva.

Po določilu 2. člena zakona o Ustavnem sodišču SR Slovenije so odločbe Ustavnega sodišča dokončne.

Predsednik
Ustavnega sodišča SR Slovenije

Vladimir Krivic, l. r.

Lovska družina

(Nadaljevanje)

Na šesti del naše razprave (VI. Plačevanje škode) je uredništvo prejelo dva prispevka:

Jože Jurečič, Krško

Razprava, ki jo je načel France Cvenkel, je zelo zanimiva, saj škoda po divjadi globoko posega v naše blaginje.

Omejil se bom izključno na škodo po divjih prašičih, ker je škoda po zaščiteni divjadi sorazmerno nizka. Pojasniti moram, da obravnavam to vprašanje po praktičnih izkušnjah, ki smo jih imeli na področju Lovske zveze Videm-Krško.

Takoj po izidu republiškega zakona o lovu leta 1954 smo izdali podrobna navodila vsem LD o načinu cenitve škode. V ta namen smo dali v tisk tudi cenilne zapisnike. Najvažnejše pa je bilo doseženo, ko so LD vzpostavile osebni stik s prizadetimi posestniki. Lovcem so znane parcele, ki jih radi obiskujejo divji prašiči. Na njih so odsvetovali sejanje kultur, ki so mikavne za divje prašiče in tudi učinkovitega zavarovanja že posajenih kultur ni možno doseči z raznimi strašili.

Niso nas motila določila zakona o lovu o formiranju občinskih komisij za ocenitev škode. V zadnjih štirih letih smo imeli ca. 600 primerov škode in je le v enem posredovala občinska komisija, medtem ko sodišče sploh ni prišlo v poštev. V sporazumnih poravnavaх so lovci dosegli ugodno rešitev in oškodovanci so po najkrajši poti prejeli odškodnino.

Pri oceni višine škode je nujno, da cenilec pozna tudi poprečne hektarske donose. Najlaže je delo pri cenitvi škode na koruzi. Tu smo vedno zahtevali, da oškodovanec polomljeno koruzo požanje in znosi na kupe. Na ta način se najlaže ugotovi število poškodovanih oziroma uničenih storžev. Ugotovljeno je, da 6—10 storžev da 1 kg zrna, kar zavisi od sorte in kvalitete. Odstranitev polomljene koruze nam olajša cenitev pri ponovnem obisku prašičev na isti parceli. Ker je škoda na koruzi v nad 90 %, zavoljo tega drugih kultur ne obravnavam. Naši člani so svojo nalogo pri cenitvi škode opravili zelo dobro, tako da do sedaj nismo iskali pomoči pri republiškem lovskem skladu. Katera koli oblika uradne cenitve pa povzroča visoke stroške, ki večkrat presegajo vrednost škode. Ne reši nas tudi vprašanje, ali naj bodo sredstva za povračilo škode pri občini ali pri lovski organizaciji — plačniki bodo lovci.

Naša zveza se je še nadalje pridrževala dosedanjih določil zakona o lovu glede vplačil 50 % vrednosti od uplenjenih divjih prašičev v lovski sklad ter

poravnave škode iz lovskega sklada — iz znanega razloga, da divji prašiči velikokrat gostujejo v enem, škodo pa delajo v drugem lovišču.

Zvezni izvršni svet je 3. 11. 1964 dostavil zvezni skupščini predlog splošnega zakona o lovu. Lovci se z nekaterimi določili ne strinjamo, toda tega ne mislim tu obravnavati. Želim podati le nekaj izvlečkov, ki se nanašajo na vprašanje škode po divjadi kot npr.:

Organizacije, ki gospodarijo z lovišči, so dolžne podvzeti predpisane ukrepe za preprečevanje škode, katero lahko povzroča divjad na imetju ali ljudeh. Koristniki zemljišč pa so dolžni podvzeti predpisane mere za preprečevanje škode po divjadi.

Za škodo po zaščiteni divjadi in določenih vrstah nezaščitenih divjadi je odgovorna organizacija, ki gospodari z loviščem, na katerem divjad stalno živi, pod pogojem, da je oškodovanec podvzel vse ukrepe za preprečevanje škode.

Predlog zakona nadalje ugotavlja, da se smatra, da divjad stalno živi v tistem lovišču, v katerem je storjena škoda, če se ne dokaže nasprotno.

Važno je tudi določilo, da škodo, ki jo stori divjad, za katero je predpisana trajna ali občasna prepoved lova, poravna državni organ, ki je določil prepoved. Ker se lahko zgodi, da bi bila škoda visoka in je lovska organizacija ne bi mogla poravnati, je predvideno, da občina lahko odda lovišče pod pogojem, da so za škodo odgovorni tudi člani organizacije kot garanti do določene višine.

Zadnje določilo predvideva, da spore o škodi rešuje občinski organ, pristojen za lovstvo, do višine din 25 000, preko tega zneska pa pristojno sodišče.

Na koncu poudarjam, da bo tudi v bodoče višina stroškov za povzročeno škodo v precejšnji meri odvisna od našega odnosa do kmetijcev.

Dr. Bogdan Kurbus, Ljubljana

Lovska družina je lovski upravičenec, ki upravlja z loviščem, ona naj tudi plačuje lovsko škodo po divjadi. Tudi naj se družina sporazumeva z oškodovanci glede višine odškodnine za storjeno škodo. Če pa do sporazuma zaradi pretiranih zahtev oškodovanca ne pride, naj ocenjuje, kakor do sedaj, škodo cenilna komisija obč. ljudskega odbora oziroma skupščine kot uradni organ.

Res je, da bodo ob taki ureditvi še nadalje težave tam, kjer bodo ocenjevali škodo nerazgledani in pristranski cenilci, vendar bodo cenitve obč. cenilnih komisij, kakor nam je pokazala v preteklosti praksa na področju LZ Ljubljana, le redek primer, ker so se in se bodo gotovo tudi v bodoče o višini odškodnin sporazumevale družine direktno z oškodovanci, ker je direktni sporazum tudi cenejši kakor pa, če škodo ceni tričlanska komisija občinske skupščine.

Smatram, da bodo družine sposobne kriti vso škodo po divjadi. V dobi mojega tajnikovanja pri LZ Ljubljana se ne spominjam primera, da bi bila kdaj neka družina v zadregi za denar za plačilo škode po zaščiteni divjadi. Ta škoda je bila v primerjavi s škodo po divjih prašičih neznatna, ker so družine kot osebno zainteresirane znale najti pot, da se je škoda po zaščiteni divjadi ocenila realno. Drugače pa je bilo to pri škodi po divjih prašičih, ki se je po določitih zakona o lovu regresirala iz sklada LZ. Poravnave in cenitve so bile mnogokrat nerealne, ker je pri poravnavi in cenitvi nastopala LD, ki zaradi regresiranja ni bila zainteresirana ali je cenitev v redu ali ne. Zato je LZ Ljubljana pred leti na svojem občnem zboru s pristankom družin spremenila plačevanje lovske škode po divjih prašičih tako, da je lovskim družinam prepustila polovično vrednost uplenjenih divjih prašičev, le-te pa so plačevale škodo v celoti iz svoji sredstev. Po-

LD Škofja Loka, skrb za divjad

Foto P. Adamič

lovci lovske družine, kjer je bila škoda po divjih prašičih posebno znatna, pa se je ob določenih pogojih še nadalje priznaval regres, vendar samo v iznosu 40, 30 in 20 % plačane škode (po uvrstitvi v razrede). Ta sistem se je obnesel in so bile poravnave boljše, ker se je poravnava tudi ta škoda v glavnem iz družinskih sredstev.

Škoda po divjih prašičih pa po ostri zimi pred leti, ki je stalež divjih prašičev zreducirala, ni več problem na področju LZ Ljubljana, ker je v primerjavi s stanjem pred 4 ali 5 leti skoraj ni več. Tudi škoda po medvedu na tem področju ni bila nikoli velika. Mislim, da bodo zato ob sedanjem staležu divjadi lovske družine lahko nosile vso škodo po zaščiteni in nezaščiteni divjadi. Pri področnih lovske zvezah pa naj bi se ustanovil poseben sklad za izravnavo morebitnih previsokih obremenitev, to je, če bi neke nastala tolika škoda, da je družina ne bi mogla v celoti poravnati iz lastnih sredstev.

Ustanavljati take sklade tudi pri občinah, kakor predlagajo nekatere družine, pa mislim, da ne bi bilo primerno, ker bi se s tem postopek okoli plačevanja lovske škode samo skompliciral. Pač pa bi lahko skupnost (občina) nekaj prispevala v te sklade področnih lovske zvez, ker ohranitev divjadi, ptic pevk in sploh vse naše favne ni samo v interesu lovcev, marveč je v prvi vrsti postulat biološkega ravnotežja v pokrajini, torej v interesu splošnega zdravega in normalnega razvoja v pokrajini.

Z zbiranjem tega sklada po področnih lovske zvezah pa ne bi smeli preveč obremenjevati lovske družine, ker te že itak odvajajo znatna svoja sredstva svoji višji organizaciji, sredstev za gojitev in čuvajsko službo pa jim primanjkuje.

Smatram, da bi se stanje okoli cenitev lovske škode prav nič ne izboljšalo, če bi obravnava lovske škode prišla pred poravnalne svete, kakor predlagajo neke družine, ker poravnalni svet ne bi bil nič drugega kakor občinska cenilna komisija z drugim nazivom in sestavom.

Ali bi bila taka ureditev primerna in sprejemljiva za vse lovske družine na območju republike Slovenije, ne vem. Morda bi se ob taki ureditvi lahko nekoliko znižal prispevek, ki ga družine plačujejo višji lovski organizaciji.

Pred izredno obremenitvijo zaradi lovske škode po divjadi bi bile družine zavarovane s skladi pri področnih lovske zvezah. Seveda bi bilo treba določiti pogoje, ob katerih bi imela družina pravico do podpore iz takega sklada.

• (Se nadaljuje)

Predsednik Kärntner Jägerschaft dr. Werner Knaus — desno — v pogovoru s tajnikom LZS Mitjo Vošnjakom pred lovom za udeležence medpokrajinske konference Foto F. Cvenkel

Medpokrajinska konferenca v Ljubljani

Ljubezen do divjadi, ki ne pozna državnih meja, je bil osnovni nagib, da so si pred trinajstimi leti prvič segli v roke lovci obmejnih pokrajin Italije, Avstrije in Jugoslavije oz. Slovenije. Vsako leto se sestajajo. Razen o boleznih divjadi se pogovarjajo in sklepajo tudi o čim boljšem lovskem gospodarjenju in izvajanju lova v loviščih ob mejah. Njihovo sodelovanje je torej v korist interesom lovstva kot tudi razvijanju dobrih sosedskih odnosov treh različnih narodov, ki jim je usojeno živeti drug ob drugem.

Taka konferenca se vrši vsako leto izmenoma v eni izmed treh držav. Zadnja — trinajsta po vrsti — je bila v soboto 5. decembra 1964 v Ljubljani. Delegacije so se zbrale v magistratni dvorani. Pozdravil jih je predsednik Lovske zveze Slovenije **dr. Jože Benigar**, ki je tudi vodil konferenco. Razen zastopnikov iz inozemstva in zastopnikov LZS so se konference udeležili tudi zastopniki slovenskih obmejnih področnih zvez. Kot opazovalca sta konferenci prisostvovala tudi zastopnika tržaškega lovskega kluba **Karel Mikolj** in **Anibal Drobnič**.

Prvi je poročal predsednik avstrijske koroške lovske zveze (Kärntner Jägerschaft, Klagenfurt — Celovec) **dr. Werner Knaus**. Ta zveza obsega 920 000 ha. Najštevilnejša divjad so srnjad, gamsi in jelenjad. V lovskem letu 1963/64 so pri spomladanskem staležu 53 802 srnjadi čez leto uplenili 4490 kosov, pri spomladanskem staležu 18 545 gamsov so jih uplenili 1821 in pri staležu 13 880 jelenjadi je bilo uplenjenih 2955 kosov. Predlanska huda zima je srnjadi povzročila skoraj 50 % izgube. Vendar se je število hitro popravilo, ker gojitev srnjadi ne predstavlja posebnih težav. Stalež gamsov je na Koroškem zadovoljiv. Za zrelega gamsa smatrajo žival

z osmimi leti. Najmočnejši jelen, ki je bil uplenjen lani na Koroškem, je imel po njihovem merjenju 197 točk, kar bi zneslo po mednarodni formuli okoli 208 točk. V svojem poročilu se je dr. Knaus najdlje zadržal pri medvedu, ki zadnje čase obiskuje tudi Koroško. Prvotno ga je koroška deželna vlada zaščitila, sedaj pa so ga zaradi škode, ki jo povzroča, postavili izven zaščite.

Poročilo za avstrijsko lovsko zvezo (Steirische Landesjägerschaft, Graz) je podal njen zastopnik **mr. Trousil**. Z ozirom na hudo zimo v letu 1962/63 je zanimiva primerjava *odstrela* na njihovem področju:

vrsta divjadi	lov. leto 1962/63	lov. leto 1963/64
jelenjad	11 876	11 045
gamsi	2 907	2 907
srnjad	26 918	17 615
div. prašiči	22	20
zajci	35 715	20 984
fazani	64 961	41 045
jerebice	7 124	495
lisice	7 259	7 432
klateči se psi	1 851	4 141

Še nazorneje pa se vidi učinek predlanske hude zime iz števila najdene poginule divjadi:

vrsta divjadi	lov. leto 1962/63	lov. leto 1963/64
jelenjad	1 907	872
gamsi	2 372	990
srnjad	10 742	4 350

Številke torej kažejo v obeh primerih, da so bili v predlanski zimi predvsem prizadeti: jerebice, srnjad, fazani in zajci.

Na avstrijskem Štajerskem je bilo v lov. letu 1963/64 javljenih 73 novih primerov gamsjih garij, in to na področjih, ki ne mejijo na Jugoslavijo. Da bi zatrli to bolezen, so v lovskem letu 1963/64 izplačali 57 premij. Pojav gamsje slepote nazaduje. Javljeni so bili samo 4 novi primeri. Od ostalih bolezni se najpogosteje pojavlja pljučni črv (Lungenwurm-seuche). Pri preiskanih vrstah divjadi so ga na primer ugotovili pri jelenjadi v 50,8 %, pri srnjadi v 72,7 % in pri zajcih v 83,3 %. Eden izmed razlogov, da stalež zajcev nazaduje, so bolezni. Bolezni pa pospešujejo različni zajedalci. V zadnjem času poskuša v Nemčiji strokovnjak dr. Schulz pri zajcih odpraviti parazite in krepiti njihovo odpornost s posebnimi solnimi pogačami. Poskusi z njimi so se baje obnesli. — Na avstrijskem Štajerskem je v minulom lovskem letu delalo lovski izpit 1079 mladih lovcev, od katerih ga je opravilo 916 ali 84,9 % kandidatov. Zanimivo je, da jih je bilo največ (250) kmečkega stanu.

V imenu lovske zveze iz Trsta (Federazione Italiana della caccia, sezione provinciale di Trieste) je podal poročilo njen predsednik **dr. Muratti**. Njegovo poročilo je bilo predvsem zanimivo glede bruceloze. Med drugim je navajal: Zajec, katerega število je bilo

pri nas doslej zadovoljivo, kaže v zadnjem času nazadovanje, čeprav smo pred dvema letoma omejili odstrel. V revirjih, ki mejijo na Koprsko, smo ugotovili nekaj primerov bruceloze. Nadaljnje primere pa sedaj preiskujejo na univerzi v Padovi. Ni mogoče reči, če je ta bolezen edini razlog za nazadovanje zajčjega staleža. Dejstvo je, da se je pojavila na Tržaškem. O tej bolezni vemo že mnogo, vendar je glede tega še veliko vprašanj, ki niso še razjasnjena. Razširjanje bruceloze med divjadjo in sicer v treh oblikah (abortus, melitensis, suis) se opazuje od leta 1930, toda o izvoru te bolezni še razpravljajo. Brucele pri kuncu je leta 1940 dokazal tako bakteriološko kot serološko Selmi in pri zajcu leta 1941 Witte. Toda vprašanje, ali divjad okuži domače živali kakor ovce, govedo, prašiče in pse, ali obratno, je še odprto. In kakšno vlogo imajo pri razširjanju te bolezni določeni insekti? Znano je, da je ruski znanstvenik ugotovil brucele pri različnih vrstah klopotov. Bilo je tudi dokazano, da brucele pri neki vrsti klopotov žive 27 mesecev. Zadevna literatura nas seznaja, da se ta bolezen prenaša od divjadi na divjad in od divjadi na domače živali, bodisi z insekti ali preko iztrebkov ali s spolnim občevanjem ipd. Prenese pa se tudi od živali na človeka. Tako naj bi se zaključil krog prenašanja te bolezni. Prenos od človeka na žival se ne predvideva. Možen pa je prenos zopet nazaj od domačih živali na divjad itd. Zadevna literatura govori o brucelozi kot kronični bolezni, ki — po Wetzel-

Riecku — more trajati preko enega leta, ko žival lahko pogine. Najprej so napadeni spolni organi, nato še drugi organi kot vranica, jetra, pljuča mišičevje itd. V največ primerih ta bolezen povzroča pri divjadi ženskega spola neplodnost in zvrge, pri živalih moškega spola pa jalovost. S tega vidika te bolezni ni moč podcenjevati ne pri domači živini ne pri divjadi, še posebno ne pri zajcih, zlasti ne v deželah, kjer lov ni samo športnega, ampak tudi gospodarskega pomena.

Naslednji je govoril zastopnik goriške lovske zveze (Federazione Italiana della caccia, sezione provinciale di Gorizia) odvetnik **Luigi Luzatto**. Področje te provincialne zveze šteje 53 občinskih lovišč s skupno površino 27 262 ha in 17 zasebnih lovišč s površino 6 002 ha. Zaradi številnih cest, gradenj stanovanj in vedno večjega turizma so pogoji za lov in divjad vedno slabši. Še posebno slabi pa postajajo zaradi vedno večje uporabe kemičnih in tehničnih sredstev v kmetijstvu. Stalež jerebic in kotorn se stalno manjša. Zato so jih povsem zaščitili in je lov nanje prepovedan. Zajcev je tudi vedno manj, čeprav so v preteklih letih omejili odstrel in v lovišča spuščali kupljene zajce. Zaradi regulacij in industrijskih odpadkov v vodah je tudi selilcev vedno manj. Pač pa številčno in kakovostno napreduje srnjad, ki jo cenijo že na ca. 350 živali. Tudi divji prašiči se vedno pogostejše pojavljajo vzdolž državne meje. V občinskih loviščih je bilo v lov. letu 1963/64 uplenjenih npr. 23 kosov srnjadi, 3719 zaj-

Predsednik LZS dr. Jože Benigar vodi konferenco

Foto E. Kaše

Zastopnik goriške lovske zveze
Luigi Luzatto gre na stojišče

Foto F. Cvenkel

cev, 9244 fazanov, 483 prepelic, 335 golobov, 119 lisic, 23 jazbecev itd. — Glede bolezni pri divjadi kaj bistvenega niso odkrili. — Luzatto je navedel tudi nekaj primerov nelojalnosti do italijanskih lovcev in je apeliral posebno na prisotne avstrijske zastopnike, da je treba v dobrobit lovskega turizma odnose izboljšati.

Zastopnik videmske lovske zveze (Federazione Italiana della caccia, sezione provinciale di Udine) **ing. Paravanno** je govoril največ o zatiranju kokcidioze pri zajcih, dalje da so ugotovili pri gamsih garje in o posledicah predlanske zime. Na njihovem področju je 156 lovišč s 265 lovskimi čuvaji. Imajo 391 voljer s 1132 gajbami in 75 valilnicami. V lovskem letu 1963/64 so spustili v svoja lovišča 2435 zajcev, 30 410 fazanov in 2930 jerebic, uplenili pa so 19 346 zajcev, 27 452 fazanov, 4670 jerebic, 132 gamsov, 305 kosov srnjadi, 121 planinskih zajcev, 143 velikih petelinov in 401 ruševca ter 15 490 raznih škodljivcev. Ni pa mogoče navesti, koliko divjadi je bilo uplenjene izven lovišč, na tako imenovanih prostih področjih (tereni liberi), ker tam nihče ne vodi kontrole, niti to ni mogoče.

Nato je podal poročilo zastopnik vzhodne Tirolske (Bezirkgruppe Lienz des Tiroler Jägerverbandes) **Josef Oblasser**. Lovišča okraja Lienz obsegajo 190 000 ha. Od tega odpade 150 000 ha na lovišča lovskih društev, ki jih je 57 in 40 000 ha na zasebna lovišča, ki jih je 55. Na tem področju je 125 zapri-

Med pripravo lovskega kosila. Od leve (drugi, tretji, četrti): Jože Kuntarič, predsednik LZ Celje, Franc Bittner, predsednik LZ Postojna, ing. Vitomir Mikuletič, predsednik LZ Gorica

Foto F. Cvenkel

seženih lovskih čuvajev in 1 poklicni lovski čuvaj. Interes za lov se tudi na vzhodnem Tirolskem stalno veča. V lov. letu 1963/64 je bilo izdanih 723 lovskih kart, od tega 74 inozemcem. Od 94 lovskih kandidatov, ki so v preteklem lovskem letu delali lovski izpit, jih je izdelalo 64. Kot divjad prevladuje srnjad (stalež 1963/64 — 10 500), gamsi (stalež 1963/64 — 6 800) in svizci (stalež 1963/64 — 4 200). V navedenem letu so na primer uplenili 653 kosov srnjadi, kar je 65 % od dovoljenega odstrela. Zajcev je na tem področju manj kot srnjadi: lani je bilo uplenjenih le 544 zajcev. Pojavila sta se tudi dva divja prašiča, merjasec in svinja, ki so ju kmalu uplenili. — Gamsje garje se južno od Drave kot tudi drugod po vzhodni Tirolski posamič še pojavljajo. Ker menijo, da ta nevarnost še vedno ni odpravljena, je s strani lovskih forumov odrejena stroga budnost. Po katastrofalni predlanski zimi se je stalež vse divjadi, tudi zajcev, lepo popravil.

Poročevalec Lovske zveze Slovenije je bil njen tajnik **Mitja Vošnjak**. Organizacija slovenskih lovcev je narasla od 11 638 članov lani na 12 145 članov

Zastopnik vzhodne Tirolske Josef
Oblasser pred odhodom na stojišče

Foto F. Cvenkel

letos. Stalež divjadi je po katastrofalni zimi v 1962/63 letu občutno padel, saj je bilo samo v loviščih lovskih druščin kljub zimskemu krmljenju najdenih čez 100 kosov poginule jelenjadi, 7 000 kosov srnjadi, 300 gamsov, 7 000 zajcev, 16 000 fazanov, 10 000 jerebic in 60 velikih petelinov. Dejansko pa so bile izgube še veliko večje, saj se računa, da je njih izgub je bil tudi odstrel v lovskem letu 1963/64 bilo najdenih le 30 do 40 % kadavrov. Zaradi takšne občutno znižan. Največje izgube so utrpeli jerebice. Razen predlanske zime pa je očiten vzrok upadanja staleža jerebic, fazanov in zajcev tudi kmetijstvo s svojimi kemijskimi in tehničnimi ukrepi.

Stalež srnjadi se popravlja in je že skoraj enak prejšnjemu. K temu je pripomogel tudi v lov. letu 1963/64 za okoli 30 % znižan odstrel v primerjavi

Udeleženci
konference
pri
pozdravu
lovini

Foto F. Cvenkel

z odstrelom prejšnjih let. Število jelenjadi se iz leta v leto veča in se pojavlja že tudi na področjih, ki zanje niso primerna. Zato smo ji z rajonizacijo morali določiti življenjski prostor. Izvedli smo tudi rajonizacijo za medvede, ki so se pri nas močno razmnožili. Tako imamo sedaj področja, kjer se bodo izdajala dovoljenja za odstrel določenega števila medvedov — in področja, neprimerna za medvede, kjer bo vsak medved odstreljen. V tem lovskem letu je bila izvršena z upravo Nacionalnega parka Gran Paradiso v Italiji tudi prva zamenjava srnjadi in jelenjadi za kozoroge. Zamenjavo je posredovala LZS, izvršil pa jo je Zavod za gojitev divjadi »Triglavl«. Že na lanski medpokrajinski konferenci je bilo sporočeno, da se je na Koprskem pojavila med zajci bruceloza. V sodelovanju z oblastnimi organi in veterinarskimi strokovnjaki so bili podvzeti energični ukrepi za iztrebitev zajcev na tem področju, da se na ta način zajezi širjenje bolezni. Zajce so tod odstreljevali skozi vse leto. V štirih loviščih je bilo uplenjenih v lovopustu okoli 1 000 zajcev, pri katerih je bila v 5 do 35 % ugotovljena bruceloza. — Kvaliteta trofej divjadi v Sloveniji je prav dobra, kar je pokazala druga jugoslovanska razstava v Novem Sadu.

Poročilu je sledila razprava, ki se je predvsem nanašala na brucelozo. Sprejet je bil sklep, da koprška in tržaška zveza določita za zatiranje te bolezni posebno skupno komisijo.

Sklenjeno je bilo tudi, da bo prihodnja medpokrajinska konferenca v Trstu.

Zvečer je delegacijam priredil sprejem v hotelu Bellevue predsednik mestnega sveta Ljubljane **ing. Marjan Tepina**.

V nedeljo 6. decembra pa je LZS za delegacijo organizirala v svojem gojitvenem lovišču Zitna gora na Kočevskem uspešen lov na divje prašiče.

France Cvenkel

Ocenjevanje trofej

(Poročilo za občni zbor LZ Ljubljana,
dne 6. septembra 1964)

Bogdan Sežun

S r n j a d

Lovske družine na področju naše zveze so javile spomladi 1963 9375 kosov srnjadi, kar je za 2424 manj kot spomladi 1962. Zmanjšanje staleža je posledica predlanske hude zime. Izvršeni odstrel pa nam pove, da smo izgube daleč podcenjevali, saj je bilo od predlaganega in odobrenega odstrela 1670 kosov uplenjenih le 1130 ali 67 % — čeprav so družine predlagale za ca. 35 % manjši odstrel kot prejšnje leto.

Iz teh števil povzemamo, da so znašale izgube po predlanski hudi zimi najmanj 30 %, ponekod tudi več.

Glede na predvojni stalež divjadi je ta pri nas sedaj precej večji. Pretežno izrazit srnji biotop pa bi prenesel verjetno še za kakih 30—40 % večji stalež, vendar ne brez zimskega krmljenja. V hudih zimah, med katere štejemo tudi minulo, srnjad strada. Kdor je imel priložnost opazovati letos zgodaj spomladi srnjad na paši, je lahko videl, da je v večini lovišč zelo shirana. To pa nam lovcem ni v ponos. Z majhnim trudom in nekaj izdatki bi bilo lahko drugače. Zastarela

miselnost, da nudijo naši gozdovi srnjadi tudi pozimi dovolj hrane, je zmotna, čeprav prevladujejo na področju naše zveze kmečki mešani gozdovi. Stalež bi lahko zvečali le pod pogojem, da bi srnjad pozimi smotrno krmili ter bi tako njo kakor gozd obvarovali pred večjo škodo.

Pri večini lovcev razširjeno mnenje, da srnjad položeno krmo nerada vzame ali sploh ne, izvira od tod, ker je srnjad zelo izbirčna, četudi je lačna — to je, da raje strada, kot da bi jedla, kar ji ne ugaja. Če bo zima količkaj huda, bo treba srnjad krmiti. Po mojih izkušnjah pa pride kot krma v poštev lucerna, vejniki, snopi ovsa, gomolji topinamburja in rezine repe, ki nadomešča vlago, če vode zmrznejo. Morda bo srnjad vzela tudi dobro otavo. Na Viču npr. je ni ne lansko in ne letošnjo zimo. Položeno seno pa so jedli le zajci, srnjad se ga ni dotaknila.

Stalna krmišča — pokrite jasli imajo precej slabih strani: niso poceni, so v nevarnosti, da jih kak nepridiprav podre ali požge — so privlačna za zankarje in divje lovce, pa tudi divjad se ob njih preveč koncentrira. Zavoljo obilnih iztrebkov ob krmiščih je tudi nevarnost za okužbo po parazitih. Mimo tega pa divjad rada v bližini njih polega in se premalo giblje, kar ji je ob hudem mrazu lahko usodno. Zato je bolj primerno, da polagamo krmo na mnogih mestih enostavno tako, da jo povežemo okoli debel košatih smrek, topinambur in narezano repo pa polagamo na tla, kjer smo odgrebli sneg in tla posuli s senenim zdrobom. Najbolj priporočljivo, da ne rečem nujno, pa je, da po lovišču ob prvem snegu plužimo (Glej mojo razpravo »To in ono o srnjadi« Lovec 1957). Na teh do tal pluženih gazeih in ob njih na košatih smrekah ali jelkah polagamo krmo na več mestih in ne vedno na istih. Divjad se tako ob visokem snegu lahko

giblje, ob gazeih tudi polega in se ne koncentrira na enem mestu. Te gazi koristijo ne le srnjadi, ampak v nižjem lovišču tudi fazanom, jerebicam in zajcem — pa tudi lovcu, ki nadzoruje lovišče in oskrbuje krmišča. Tak plug, ki ga z lahkoto vleče en sam konj ne le po ravnini — bi morala imeti vsaka lovska družina, pa bi bile izgube v hudih zimah veliko manjše. Gazi pa ne speljemo od sicer zoranih javnih cest in poti — temveč prenesemo plug v celo in od tam orjemo — tako da je plužina nepoklicanim, tako ljudem kakor živalim (psom), čim manj opazna. Od uplenjenih 1130 kosov srnjadi je bilo 492 srnjakov, ki so bili na pregledu trofej takole kategorizirani:

I a 96 ali 23 %, I b 261 ali 62 %, II a 28 ali 7 % in II b 33 ali 8 %. K odstrelu srnjakov ni veliko pripomniti. Težo odstrela so nosili I b srnjaki. Nepravilen odstrel II a srnjakov je majhen — najmanjši, odkar srnjake kategoriziramo. Dobrih srnjačjih rogovij je bilo malo — trofejih nad 105 točk — nič. Poznala se je posledica hude zime, ki se je jasno odražala tudi v rasti rogovja. Kolikor sploh moremo govoriti o moči rogovja, je bila ta v rožah in začetku stebel, vrh in odrastki so bili slabi. Rože in začetke stebel so srnjaki razvijali že v decembru, ko so imeli v telesu še jesenske rezerve — konice z odrastki so pa rasle v februarju in deloma marca, ko je bila žival že izčrpana od stradanja. Dobro in pravilno je bilo, da je padlo le malo II a pa tudi II b srnjakov.

Manj pravilen je odstrel ženske srnjadi. Padlo je 246 srn in le 194 mladičev — spol le teh se žal ne navaja. Razmerje med odstrelom srn in mladičev je pravilnejši kot ostala leta — pravilen pa še vedno ni. Težo odstrela ženske srnjadi naj nosijo srnice — mladiči. Z odstrelom teh se

najmanj greši, zlasti če od dveh mladičev odstrelimo šibkejšega. Tu niti ni potrebno ne vem kakšno znanje v ocenjevanju; zadostujeta že količkej dober daljnogled in mirna kri. Pri navedenem odstrelu 246 srn in 194 mladičev je verjetno padlo precej vodečih srn — odstrel le-teh pa je mrharstvo. V rubriko — srne — vpisujemo tudi srne mladice, pod katerimi razumemo lanskeoletne mladiče ženskega spola ali srnice. Te lahko ločimo od starejših srn le, dokler so v letni dlaki. V zimski dlaki je razločevanje težje, posebno posameznih, kjer ni primerjave. Spoznaš jih po manj zavaljenem trupu in nekoliko pritegnjenem trebuhu — izgleda, kot da bi bile na višjih nogah. Prevelik poseg v stalež srn-mladic pa ni priporočljiv, ker obstoji nevarnost, da s stalnim streljanjem teh ustvarjamo v lovišču prestar stalež srn in slabotno potomstvo. Nujno pa je seveda treba odstreliti zakržljane, slabo razvite srne—mladice, predvsem take, ki v drugi polovici oktobra še niso sive.

Pri pregledu celotnega odstrela srnjadi v loviščih naše zveze bode v oči razmerje odstrela srn in mladičev: v LD Laze — odstreljeno 10 srn, 1 mladič. Tuhinjska Srednja vas 2 — 2. Pšata 22 — 0, Ig 13 — 2, Skofljica 11 — 4, Medvode 26 — 3, Rovte 14 — 6, Rakek 7 — 0, Otok 10 — 0, Stari trg 18 — 0. Težko bi verjel, da so med temi srnami samo take, ki niso vodile in pa srne-mladice.

Jelenjad

V loviščih naše zveze je bilo v letu 1963/64 uplenjenih 119 kosov jelenjadi in sicer 39 jelenov, 51 košut in 29 telet.

Za odstrel je bilo odobrenih 43 jelenov in sicer: 2-I a, 23-I b in 18-II b. Padlo pa je 39 jelenov in sicer: 5-I a, 6-I b, 11-II a, 12-II b.

Do neke mere je opravičljiv ali vsaj razumljiv prekoračen odstrel I a jelenov, saj so to jeleni, ki so nad 7 let stari in imajo nekaj na glavi, kar se izplača obesiti na steno. Staležu v lovišču pa seveda tak prekomeren odstrel najboljših plemenskih živali ni v korist.

Nelovsko pa je streljanje mladih, dobro zasnovanih II a jelenčkov, kar se ponavlja iz leta v leto in je skrajni čas, da to preneha. Kadar ne zaleže lepa beseda in pouk, naj s takimi streljači obračunajo lovske družine.

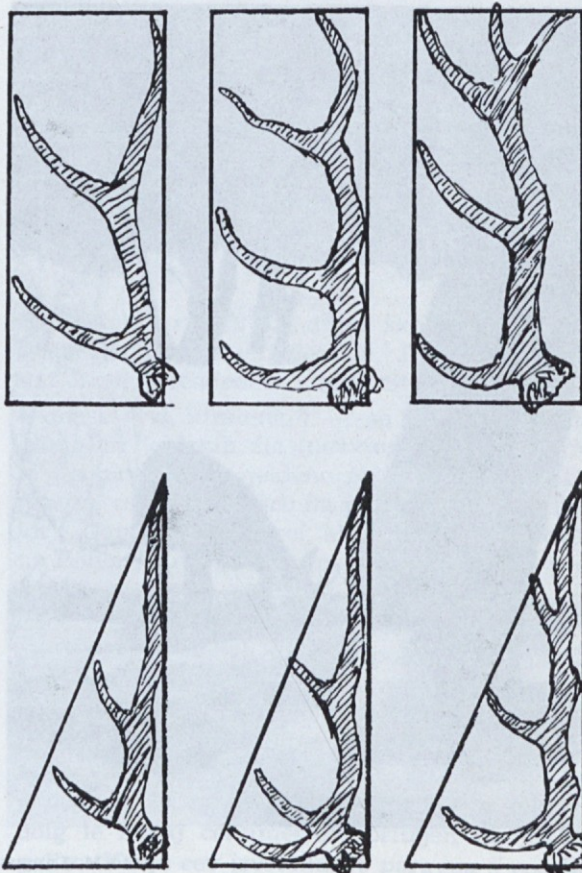
Dobro zasnovani II a jelenčki so padli v LD: Šmartno pri Litiji — 1, Vače — 1, Ig — 2, Rakitna — 2, Tomišelj — 2, Cajnarji — 1, Cerknica — 1, Otok — 1.

Ocena jelena po rogovju je veliko lažja kot srnjaka ali gamsa. Jelena namreč lahko precej točno oceniš na starost zgolj po rogovju in ni potrebno vzeti v presojo kopico drugih znakov, kot moramo to pri oceni srnjaka ali gamsa. Z iz-

Foto B. Krže

jemo 1 in 1/2 letnega jelenčka, ki je navadno samo šilar — je vsak jelenček, katerega veji imata v vrhu vsaj po 2 parožka, torej se cepita, dobro zasnovan in v večini primerov bodoči kronski jelen. 1 in 1/2 letni jelenček, ki nosi prvo rogovje — šila, pa je za odstrel — torej spada v razred II b — v primeru, če so šila krajša kot uhlji in ne topa — ampak koničasta. Kratka, četudi krajša kot uhlji — toda debela in topa šila, dalje nad 25 ali 30 cm dolga, koničasta šila oziroma veji, ki se v vrhu cepita v 2 ali celo 3 parožke — pa so znak dobre zasnove in spadajo v razred II a.

Poleg navedenih je še en znak, ki omogoča hitro in lahko presojo oziroma oceno jelena v razvoju. Če tvori ena veja z odrastki trikotnik, katerega nadočnik (prvi odrastek nad rožo) vzamemo za osnovnico, vejo od rože do vrha veje kot drugo stranico in zamišljeno črto od vrha veje do konice nadočnika kot tretjo stranico, spada jelen v kategorijo »b« in je njegov odstrel gojitveni.

Nasprotno pa tvori veja kronskega jelena — čeprav je krona enostavna, torej le z dvema paroškoma — pravokotnik.

Čas bi že bil, da bi tudi pri jelenjadi skušali urediti spolno razmerje in ga približali spolnemu razmerju v prvotnem življenjskem okolju, ki je 1 : 1.

Pri spolnem razmerju 1 : 1 ima namreč trop košut ob roku le dober, zrel jelen in vse, kar je mlajše kot 7 ali 8 let, sploh do košute in zaskoka ne pride. Ruk je zavoljo tega navadno glasnejši in za lovca zanimivejši — ocena in izbor za odstrel pa lažji. Kjer pa ima vsak 3—5-letni jelenček svoje košute, se oglasi le tu in tam v mraku ali ponoči, tako da lovišče dela vtis, kakor da je brez jelenjadi.

Končno bi se dotaknil še zimskega krmljenja. To je namreč potrebno in koristno; jelenjad privežemo na lovišče, preprečimo, da bi posebno je-

leni pri iskanju hrane prehajali v obrobna lovišča rajonov, kjer jim sicer ne ustreza in kamor tudi ne spadajo. S tem pomagamo jelenjadi prebiti zimo, preprečimo preveliko škodo v gozdu in jo ohranimo v dobri kondiciji. Jeleni obdrže potrebno rezervo pri rasti rogovja, košute pa pri razvoju zarodka ter si tako ustvarimo stalen in zmanjšan prehodni stalež.

Jelenja krmišča naj bodo stalna, postavljena na krajih, kjer ima divjad mir, toda ne v bližini mladih kultur, ki jih jelenjad rada objeda ali smrekovja, ki ga lupi.

Krmišče naj ima senik, kjer vskladiščimo seno za vso zimo in ga potem mečemo v jasli pod senikom. V pobočju zakopljemo večji zaboj ali naredimo prostor z odprtino za zračenje, kjer vskladiščimo krmilno peso, topinambur, krompir pa tudi kostanj. Avstrijski poklicni lovci zadnje čase menijo, da jelenjad, krmljena z divjim kostanjem, posebno rada lupi in objeda (opazujmo!). V dobro urejenih loviških imajo ob krmiščih tudi opazovalni preži, tako da se za opazovanje poslužimo tiste, ki ima ugoden veter. Dobro opremljena krmišča imajo predvsem za teleta še lesena korita na kolen ali ob košatih smrekah, tako da do njih ne morejo jeleni z rogovjem. Tja pokladamo predvsem nasekano krmilno peso, topinambur, krompir. To je bolj priporočljivo kakor polaganje te krme na tla.

Pri hrani jelenjad ni izbirična. Pokvarjena hrana škoduje, zato moramo paziti, kako krmo vskladiščimo. Krma za zimo pa mora biti na krmišču, sicer je oskrbovanje ob visokem snegu nezadostno, težavno in drago. Seveda je vsak odstrel na krmišču ali v neposredni bližini nelovski, pa tudi nesmisel, ker se bo takega krmišča divjad kot je jelenjad — posebno košute — izogibala.

S pokladanjem krme na stalnih krmiščih začnemo takoj po roku. Ta krma pa ima le vlogo vabe, da divjad spozna že pred snegom, kje jo čaka pogrnjena miza. Pokladamo sem in tja nekaj krmilne pese, kak snop osva, posebno zapeljive pa so jabolčne in hruškove tropine.

Ko zapade sneg, oziroma že v decembru začnemo z rednim krmljenjem, predvsem s senom in s tem, kar imamo poleg sena. Kostanj pričnemo pokladati šele konec januarja. Vso krmo za jelenjad lahko pridela lovška družina sama na njivah za divjad, kar bo najcenejše.

Odstrel ženske jelenjadi je bil, kot sem že omenil pri odstrelu srnjadi, toliko nepravilen, kolikor je padlo preveč košut in premalo telet. Zanimivo je bilo rogovje uplenjenih jelenov, ki je kazalo — v nasprotju s srnjaki — dober razvoj v višini vej in v kroni, s skromno debelino vej nad rožami, nadočnjaki in srednjiki. V pomanjkanju — marca in aprila — je jelen gradil spodnji del rogovja, nad srednjiki in krono pa maja in junija, ko pomanjkanja ni več občutil.

Foto M. Langus

Družine javljajo 358 glav staleža. Odobren je bil odstrel 40, uplenjenih pa je bilo 22 živali. Na oceno je bilo prinesenih le 15 rogljev in od teh jih je bilo 7-II a.

Gams živi v loviščih naše zveze pretežno v strmih gozdnatih predelih, kjer je ocenitev težka. To nekoliko opravičuje prevelik napačen odstrel. Zato pri tem še posebno velja, kar sem že enkrat napisal: Divjad oceni pred strelom! Ako si v dvomih, najmanj grešiš, če ne streljaš. Ne koliko, ampak kaj, kje in kako — je lovsko pravično! Javljen stalež je pretiran. Tudi pri gamsih bo potrebno uravnovesiti spolno razmerje, ki je idealno 1 : 3.

Nekaj puškarskih pojmov

(Iz rokopisa ravn. Janka Ravnika: Priročnik za strokovna vprašanja iz puškarstva)

Važnejše vrste zaklepov pri lovskih puškah:

Vretenasti ali Lancaster zaklep — zaklepni ključ leži nad kopiščkom in delom nad zaklepnim ohišjem (baskilom).

Zaklep Roux — ima zaklepni vzvod ali ključ nad sprožilnim lokom. V šarnirskem klinu vrtljiv zaklepni ključ se pomika naprej in se s tem zaklepni del potiska nazaj. Roux hkrati premika tudi Greenerjev svornik (čep) in ima še prednost, da se zaklepna zagozda lahko globlje pomakne v cevni oprimek.

Zaklep Teschner-Collath je vložen v izsrednik z dvigalnikom, ki je stegnjen vzdož kopiščka. Pri odpiranju zaklepnega dvigalnika se cevi pomaknejo nekoliko naprej, nato povesijo in ločeno stoječi del masivnega cevnega oprimka se zapahne v ustrezni vdolbini v baskilu. Hkrati izstopita iz trčnice (odbojna ploskev) baskila valjasta napustka, ki se opreta ob dno patrone. (Zaklep je zelo trpežen, a mora biti natančno izdelan).

Greenerjev zaklep (je najbolj razširjen) — zaklepni ključ je na šibri (zgornjem delu) baskila in se s palcem desne roke lahko premika. Če se potisne na desno, sprosti zaklepna zagozda cevne oprimke, Greenerjev svornik pa podaljšano cevno šibiko in cevi se ob šarnirju lahko povesijo, da se puška odpre.

Nimrod zaklep — ima podaljšano cevno šibiko, ki se vleže v krožno izdolbino v baskilu, kar veča trdnost zaklepa.

Foto M. Weingerl

Poleg teh so dobri a dragi školjkasti zaklepi, kakor Stabil, Leue, Kersten, Brennecke, Simon-Jäger, Steigleder, Luchs, Stendebach.

Damast cevi (dratenke) — so iz zvarjenih železnih in jeklenih žic (neavtogenično varjenje), ki jih navijajo na jekleno palico in zvarijo. Damastne cevi so izpodrinila posebna jekla [böhler idr.] Žlahtne vrste jekel, ki so jih izdelale tovarne Böhler, Krupp, Siemens itd., so odporne proti rjavenju.

Za vrtanje cevi uporabljajo posebne svedre (trinitni sveder — žlebljenik, polžnik in špiralni sveder. Pri vrtanju cevi se zavrti cev (palica) do 3000-krat v minuti in tudi večkrat. Pri cevah za šibre in večji kaliber manjkrat. Skozi luknjico vzdolž svedra se dovaja vrtalno olje pod pritiskom 30 at. Sveder iz posebnega jekla je dolg le nekaj centimetrov, pritrjen na jekleno palico. Ko je cev izvrtana, se poravna s posebno

pripravo. Ravnost cevi pa se kotrolira s senco, ki jo daje na cevi ozka letev.

Spajkanje, lotanje cevi dvocevk in trocevk —: Za trdo lotanje cevi se pretežno uporablja medenina, s tališčem 900° C. Pri tem se jeklo cevi segreje na 1000° C in več, ker se mora zlitina lota, ki je vložena tudi med cevi, segreti do tališča 900° C. Jeklo se tali pri 1300 do 1500° C in če jeklo — zlasti plemenito jeklo — večkrat tako močno segrejemo, trpi kakovost (prožnost in žilavost) jekla (razstrelitve).

Choke vrtanje — na zadrgo —: Valjasta, cilindrična cev je 40 do 50 mm pred ustjem zožena v 20 do 25 mm dolgem stožcu, ostali del do ustja pa je zopet valjast, toda z manjšim premerom. Zožitev znaša 0,2 do največ 1 mm in sicer desna cev z blažjo zadrgo, leva cev z močnejšo, ker z drugim strelom (iz leve cevi) navadno streljamo na večje razdalje. Za vrtanje choke cevi je poseben postopek.

Vrtež — so vibasto, špiralasto zaviti risi (brazde), vrezani v steno cevi. (Danes se brazde, risi vtisnejo, ne izdolbejo.) Višina, dolžina vrteža, kakor število brazd oz. polj ter globina in širina brazd, risov so različni po različnosti kalibra in vrste izstrelkov. Za svinčene kroglice in kroglice s tankim bakrenim plaščem je vrtež bolj strm (en hod, zavrtljaj izstrelka okrog svoje osi daljši) in brazde globlje. Za trdoplaščne (jeklene, tomбак, niklobakrene) izstrelke so brazde plitvejšje in hod, vrtež krajši, tembolj za majhne kalibre (5,6, 6,5 mm).

Baskil je zaklepno ohišje lovske puške.

Nemško prožilo je mehanizem, ki ima drug za drugim stoječa sprožnika. Pri enocevnih risanicah je drugi sprožnik naprožnik, da se s potegom nazaj prvi sprožnik nastavi na rahlo sproženje.

Francoski sistem prožila ima le en sprožnik (povratno prožilo) za obe cevi oziroma za tri.

Kopito —: Enojno kopito (iz enega dela) pri puškah z negibljevimi cevmi (repetirke) — dvodelno kopito (sprednje gibljivo kopito — kopišček) in glavno kopito — pri prelamačah.

Oblika: kopito s pištolnim ročajem brez kapice in brez lica, kopito z okroglim pištolnim ročajem, brez kapice in brez lica, kopito brez pištolnega ročaja in brez lica (angleško kopito).

Pristreljevanje pušk: Risanice pristreljujemo vedno s primernim oslonom, tako da osebne pogoške čimbolj izključimo. Uporabljati moramo le enotne patrone enake izdelave in znamke. Po vsakem strelu je treba risano cev ohladiti. Pri dvocevnih risanicah streljamo vedno zaporedno iz obeh cevi. S kroglo pristreljujemo navadno na 100 metrov, s šibrami na 35 metrov v krog s premerom 75 cm.

Če risanica nosi previsoko, zvišamo ustrezno muho ali znižamo kobilico. Ob prenizkem strelu,

naredimo obratno. Če risanica strelja npr. desno, premaknemo muho v desno ali pa kobilico v levo, torej muho premikamo v tisto stran, kamor risanica nosi, kobilico v nasprotno stran. Odlična risanica ima pri petih streljih na 100 metrov raztrosni krog do 5 cm, prav dobra do 7 cm, dobra do 10 cm. Pri malokalibrskih risanicah je strelna razdalja polovična in premeri raztrosnih krogov približno polovični.

Pravilno pristreljene risanice z muho in kobilico dajo na 100 metrov za 8—10 cm visok strel.

Šibrenice poskušamo po pravilu s šibrami št. 12 — 2,5 mm in 8—3,5 mm. Prebojnost strela je zadovoljiva, če se šibre v zdravo smrekovo, suho desko skrijejo za svojo debelino. Učinek strela je odvisen od neprodušnosti zaklepa, ustreznega nabojišča, stanja cevi (da ni rjasta, izstreljena, razširjena, kriva ipd. in od kakovosti nabojev), ustreznega smodnika in čepov, pravilnega ter natančnega basanja, ustreznih netilk, neprodušnih tulcev (naboji s kroglo so zanesljivi le tovarniški), od zdrave, ne prestare ali na vlažnem hranjene municije itd. Če puška ne deluje brezhibno in zlasti, če je zaklep majav, ni uporabna, ker povzroča nesreče. Neodložljivo jo je treba dati strokovnjaku-puškarku v popravilo.

Kalibre šibrenic označujemo s številkami, npr. kal. 16. To je angleška označba in pomeni premer kroglic, če jih iz enega angl. funta, to je 454 gramov, ulijemo 16. Čim manj jih enako debelih moremo uliti, debelejšje so, večji je kaliber. Tako ima npr. kal. 12 premer cevi 18,2 do 18,6 mm, kal. 16 16,8 do 17,2 mm, kal. 20 15,7 do 16,1 mm. Dolžina tulcev za šibre je 65 ali 70 mm. Tulci za brezdimni smodnik imajo v prostoru za smodnik kovinast ali lepenkast vložek in močnejšo netilko. V sodobnih puškah uporabljamo le brezdimni smodnik in trde šibre. Svincu za trde šibre je primešanega 3—5 % antimona in kositra. Polnjenje (basanje) tulcev za šibre — priprava nabojev: Za brezdimne naboje je načelno treba odtehtati smodnik in šibre. Na smodnik potisnemo najprej poseben tanek pokrovec ali milimetrski pokrovec za šibre, nato približno centimeter debel polsten (klobučevinast) namaščen čep. Na čep pride zopet tanek pokrovec in nanj šibre, ki jih pokrijemo s tankim pokrovcem, da ostane 5 milimetrov roba za zarobljenje. Če ostaja rob večji, se podloži še nekaj čepa na smodnik — ne na šibre. Za avtomatke so priporočljivi naboji tovarniške-precizne izdelave.

Poprečna hitrost šiber na razdaljo 35 metrov:

Št. 8 — premer 3,5 mm	235 m/s
Št. 10 — premer 3,0 mm	215 m/s
Št. 12 — premer 2,5 mm	195 m/s

Pet metrov pred ustjem je poprečna hitrost (V_5) šiber 360 m/s. To je treba upoštevati pri streljanju na premikajoče se cilje zaradi prehita — pravilne preddrže.

Izstrelki (krogle) sodobnih risanic imajo pri 100 metrih poprečne hitrosti od 700 do 1000 m/s, posebne risanice tudi 1200 m/s. Izstrelki (krogle) za šibrenice so tako sestavljeni, da se uporabljajo tudi za cevi z zadrigo. Na 50 do 60 metrov imajo dobre učinke.

Začetna hitrost izstrelka in učinek:

kal 12 V_5 — 470 m/s, V_{50} — 360 m/s — E_5 — 358 kgm, E_{50} — 210 kgm

kal 16 V_5 — 445 m/s, V_{50} — 335 m/s — E_5 — 279 kgm, E_{50} — 158 kgm

kal 20 V_5 — 445 m/s, V_{50} — 331 m/s — E_5 — 238 kgm, E_{50} — 132 kgm

Pogoj za tak učinek so dobro ohranjene, neizstreljene (nerazširjene) cevi in je približno enak risanicam z naboji za srnjad — do 60 metrov. Do 30 metrov pa je učinek izstrelkov zadosten tudi za močnejšo divjad.

Vrste smodnika: črni dimni smodnik, brezdimni (malodimni) ali nitrosmodnik. Po lastnostih imamo nitrosmodnik za šibrenice, risanice in pištole. Črni smodnik je sestavljen iz solitra, oglja in žvepla ter ga za sodobne puške ne uporabljamo več.

Nitrosmodnika sta dva: nitrocelulozni in nitroglicerinski. Za lovske puške uporabljamo nitrocelulozni smodnik, ker razvija pri vžigu znatno manjše pritiske in temperature.

Nitroceluloza je zmes strelnega in kolodijskega bombaža. Strelni bombaž dobimo z namakanjem čistega bombaža v močni solitni kislini. Nitroglicerina je zmes koncentrirane solitrne in žveplene kisline z vpihanim zrakom.

Za vžiganje smodnika so netilke s pokalnim živim srebrom (živosrebrni fulminat), to je inicialno razstrelivo, ki se vžge z udarcem na netilko, da ta s plamenom vžge smodnik v naboj. To razstrelivo je spojina živega srebra, ogljika, kisika in dušika in je zelo strupena.

Oplaščeni izstrelki imajo okoli svinčenega jedra kovinat plašč in so različnih oblik in zgradbe z ozirom na namen uporabe. Izstrelki so s celim ali delnim plaščem. Pri delnem plašču gleda svinčena konica iz plašča in je različnih oblik. Pri ekspanzivnih kroglah je izstrelak ves oplaščen z votlo konico. Kovinasti plašči, ki so bakreni, nikljasti ali iz zlitine obeh ali litoželezni, so enojni ali sestavljeni. »H« izstrelki so v sredini prežeti, da je podolžni prerez podoben črki H. »D« izstrelki imajo tanek celoten bakreni plašč in litoželezni plašč v spodnjem koncu kot vodilni del izstrelka; sprednji del razdere žival-

Kapitalni. Januar 1963

Foto V. Dvoršek

sko telo, zadnji pa ostane cel in vodi izstrelak po risih skozi cev.

Balansa (ravnotežnost) puške je pravilna, če šibrenica, prosto odprta pod zaklepno osjo in risanica 8 do 12 cm pred prvim sprožilcem ostane v vodoravni legi — v ravnotežju. To navadno preizkusimo na stegnjenem kazalcu leve.

Korozija je kemično razkrajanje kovin (železa, jekla) razjedanje, rjavenje — z razliko od erozije, ki je mehanično razjedanje, odnašanje, dolbenje.

Balistika je veda o gibanju vrženih teles (o izstrelku v cevi in v prostoru izven cevi).

Hitrost izstrelka merimo v sekundnih metrih (m/s). Začetna hitrost (V_0) je hitrost izstrelka ob ustju puške; zadetna hitrost V_n je hitrost na cilju, npr. na 100 metrov (V_{100}).

Živa sila (zadeta moč) izstrelka (E = energija), izražena v kgm (kilogrammeter) — mednarodna označba je W (kilopondmeter) Kpm — na razne razdalje kakor pri V — npr. W_0 , W_{100} , itd. (učinek).

Pritisk plinov na stene nabojišča ob vžigu naboja je pri šibrenicah okoli 500 at (atmosfer), pri risanicah od 2000 do 4000 at. Atmosfera je pritisk plinov 1 kilograma na 1 cm².

Brizanca smodnika — rušilna moč smodnika — je največ odvisna od hitrosti vžiga (če je smodnik bolj ali manj živ). Za šibrenice je brezdimni smodnik bolj živ, za risanice manj (je progresiven), to je, da pritisk ob vžigu narašča, ni hkraten, kakor je pri razstrelbah.

Razanca izstrelka (krogle) se kaže v vzponu krogle nad merilno črto. Čim večji je ta vzpon krogle, približno sredi poti do cilja, nad merilno črto, tem manjša je razanca.

Šibre, izstreljene pod kotom okoli 35°, lete približno toliko sto metrov daleč, kolikor milimetrov premera imajo šibre. Krogle iz risanic lete do 4000 metrov daleč.

Priredil M. Š.

Foto C. Pogačar

Dva invalida

Ciril Pogačar

V petek ali soboto pridi na gamse, je stalo v poročilu, ki mi ga je poslal stari lovski veteran Tone - Rušovc s Spodnjega Jezerskega. Tisto jutro, na dan odhoda je v dolini iz goste megle pršlo in tudi vremenska napoved je bila slaba. Kljub temu me je premagalo, saj take priložnosti zlasti zame ni vsak dan. Še v trdi temi me je »spaček« potegnil v dolino Kokre, kjer sem navsezgodaj potrkal pri Tončku. Med zajtrkom s toplim mlekom in žganci mi je povedal, da greva v Kozji hrib, ker da so gamsi tam še »na celem«. Po odhodu se je vreme tolikanj zboljšalo, da nama je dalo upanje na uspeh in če ne drugega, da bova gamse vsaj videla.

Pot v Kozji hrib je bila za mojo invalidsko zmogljivost strma in težka. Vzpenjajoča se me-

gla naju je na žalost kmalu dohitela in nama zakrila razgled proti Kalški gori, Grintovcu in prelepi Kočni. Brez koristi sva nosila s seboj fotoaparate in daljnogled, saj kmalu nisva videla več kakor nekaj deset metrov predse. Še trdi škripajoči sneg in menjajoči se veter sta nama bila protivna in v korist gamsom. Sledov gamsov in jelenjadi je bilo dovolj. Tudi kuno sva spotoma sledila in videla njeno roparsko delo na ostankih dveh jerebov. Zaman sva čakala tri ure na neki stečini in se nato čez Korito vrnila domov.

Drugi dan zarana me je prišel iskat Franci, lovec sosednjega lovišča, ker je Tončka čakalo ta dan drugo delo. Po Tončkovem voščilu za dober pogled sva s Francijem odšla po dolini Kokre do prijazne domačije mojega spremljevalca. Namenjena sva bila na Slapnikova kopišča in med potjo mi je Franci pravil o »privezanem tropu« na kopiščih. Ko sva se bližala kraju, sva umolknila in zavzeto zrla od sonca ožarjeni pravljичni svet zasneženih vrhov in razoranih sten, medtem ko je dolino zastirala bela megla. Toda hrstajoči sneg naju je izdajal. Kljub temu sva zalezla dva jelena, ki pa sta se zadnji hip urno umaknila za greben. Francijevega privezanega tropa ni bilo nikjer, čeprav ga je tri dni zapovrstjo tam videl. Še enkrat so se pokazali jeleni in nič drugega. Ura je bila poldne. Na preglednem grebenu sva sedla, da se nekoliko podpreva. Ravno sem natakal čaj iz termovke, ko Franci šepne: »Gams!« In pokaže v tisto smer. Za malico ni bilo več časa in tudi ne za razgledovanje po Kamniških planinah in Karavankah. Gams-kozel se je mirno pasel po daljnem grebenu in se kmalu skril zanj. Odhitela sva za grebeni daleč naokoli, da bi dobila veter v obraz. Utrujenost je popustila in tudi na bolečine v invalidni nogi sem skoraj pozabil, ko sem preko roba na streljaj zagledal pasočega se gamsa. Nekam suh je bil videti in šepajoč. Franci, ki je skozi daljnogled opazoval žival, me dregne: »Kar tega dajte!« In že je potiskal predme nahrbtnik za boljši oslon puške. Razburjenemu ob pogledu na prelepo žival mi je jelo srce poskakovati. Ozrem se nazaj in vidim, da mi Franci daje s kretnjami spodbudo, češ daj že, no. »Ne morem, srce mi preveč razbija,« mu odvrnem. »Saj ga slišim,« reče Franci, ki je bil tri korake za menoj. Potem nekajkrat globoko zajamem zrak, pogledam skozi strelni daljnogled in križ ni več plesal. Tedaj zadržim dih, krepko oprem puško, potisnem konico križa v pleče gamsu in previdno pritisnem. Oglušujoč pok je planil preko doline do Kočne in v odmevu dalje čez Jezersko. Gamsa je pritisnilo k tlom in nekajkrat je še zganil z nogami in glavo. Franci je hotel skočiti h gamsu, da ga z bodežem umiri. Zadržal sem ga s pripombo, da se taki ple-

meniti in veliki divjadi spodobi le usmrtilni strel, ki ji ne povzroča strahu pred človekom in ne nepotrebnih muk.

Brez življenja, še gorak je ležal na grebenu, brez groze v mrtvih očeh, ko mi je lovec na klobuku podal s krvjo orošeno ruševno vejico in s krepkim stiskom roke čestital. Ko sem ugotovil, da je bil gams še večji invalid kakor sem jaz, mi ni bilo težko pri srcu ob pogledu na mrtvo žival. Gamsu je manjkala cela leva sprednja noga. Zarastlina na krnu je kazala, da je bila strašna rana že stara. Žival se je morala nepopisno mučiti, zlasti pozimi, ko si je morala ob gnojni buli na krnu izpod snega kopati borno hrano. Lovec se je čudil, da nikoli ni opazil tega invalida, sicer bi ga bil takoj rešil trpljenja in muk. Šele v času prska je moral kdove od kod prilesti na plan.

Tako se mi je izpolnila vroča želja, da sem uplenil tudi gamsa. Ob tem imam prijetno zavest, da sem rešil invalidno žival tegob, katere bi ji prinesla bližajoča se, neusmiljena zima.

Zgodbi iz lovskega turizma

Valter Dvoršek

Da sta ti zgodbi napisani, si kriv ti, Franek. Upam, da mi ne boš zameril, predolgo in predobro se že poznavam. Če bi ju kdo slučajno prevedel gospodu Nagelfestu in če bi v njih prepoznal samega sebe, naj mi ne zameri! Obljubljam mu, da ga bom drugo leto tako dolgo vodil na srnjaka, da ga bo res uplenil, najmanj takšnega, kakor gospod Schaft.

Skoraj prepričan pa sem, da bosta prišli na ušesa gospodu Schaftu. Tudi ta naj mi ne zameri, če se je tudi nekdo drug okitil z njegovim perjem. Tudi njemu obljubljam drugo leto še lepšega srnjaka in tudi v enem dnevu kakor lansko leto.

Obljubil sem kar precej, sedaj pa še k zgodbam, ki sta resnični, le imena in nekaj krajev ne. Zgodili pa sta se lansko lovsko leto.

* * *

Brzec je počasi prisopihal na železniško postajo. Med množico izstopajočih bi moral biti tudi lovski gost iz severne Nemčije, ki je želel v 14 dneh upleniti tri srnjake. Ko so se vrste izstopajočih že nekoliko razredčile, se je med množico pokazal visok koščen možak, počasnih kretenj. Obložen je bil z novim nahrbtnikom in ogromnim oguljenim kovčkom. Dolge zelene hlače, vpete v nizke škornje z debelimi podplati, so dale slutiti, da je možak namenjen v hribe. Lovski klobuk s širokim zelenim trakom in nova risanica pa sta izdajala lovca.

Obstal je sredi železniške postaje in se skozi debela očala zaskrbljeno oziral naokoli. Tale bo pravi, si je mislil Franek Kržišnik, ki je že drugi dan hodil čakati gosta na železniško postajo in ki mu je bil

prvi teden tudi določen za spremstvo. Res je bil gospod Nagelfest. Zložila sta prtljago v Franekov avto in se odpeljala na Franekov dom v Podvojnek. Doma je Franek gostu obrazložil, kakšno je lovišče, kakšno divjad bo lahko lovil in ga seznanil tudi s pristojinami za lovske goste. Popoldne sta že v lovski koči pri Hrastu, kjer bo gost 14 dni prebival, kartala.

Franek me je prosil, naj bi se čez nekaj dni oglasil, če bi bilo kaj posebnega.

Nisva se še pošteno predstavila, ko mi je gospod Nagelfest že natočil poln kozarec tropinovca in se pohvalil, da se dobro počuti, čeprav je nekoliko izmučen, da je doma z ravnin, nevajen hribov, pa da se bo tudi temu privadil. Star da je 55 let, od mladosti lovec, izven meja pa še ni lovil. Z začetkom da je kar zadovoljen, čeprav gre prsk že h kraju. »Kako pa srnjaki?« pobaram. »Srnjaki! Že dva sem videl. Prvega zjutraj, pa sem bil prepozen, drugega mi je prepodila kmetica.« Nisem še pošteno poskusil tropinovca, ko mi ga je že dolil. Potem mi je Franek po naše povedal, kako lovita, da bi bil gost že lahko streljal, vendar mu srnjak ne bo stal 10 minut na 15 metrov, da bi ga ocenjeval. Potem pa tropinovec! Prepoceni je za njegove pojme; še dobro, da ni vina. Jabolčnika do sedaj ni poznal, pa se mu tudi prav nič ne upira.

»Zvečer ponavadi kvartava, pa še kak sosed se pri naju bolj iz radovednosti oglasi. Kozarček tropinovca je premalo, dva in še kakšen zraven je preveč in zjutraj ga težko spravim pokonci, če ga sploh. Tri srnjake gotovo ne bo uplenil. Kaže tudi, da nekoliko slabo vidi, ni pri miru na čakanju in tiho ne zna hoditi. Gostu sem to obzirno povedal s pripombo, da sicer ne bo uplenil treh srnjakov. Malo se je kislo držal, vendar mi kratke pridige ni zameril.«

Hoteli smo pač nekoliko napolniti družinsko blagajno.

Trofeja lovskega gosta Schafta

Foto V. Dvoršek

Lovski gost iz Italije na Stajerskem

Foto B. Krže

Tokrat je šel gospod Nagelfest dovolj zgodaj spat in zarana smo šli čakati vsak na svojo stran. Okoli osmih smo pa že krepko otepali v koči žgance z mlekom.

Po tem smo vsak po svoji poti začeli s klicanjem in se okoli enajste ure znašli na glavni cesti. Bil je eden lanskih najbolj vročih dni in nobenemu se ni dalo nazaj v lovsko kočjo. Zato smo kosili kar v bližnji gostilni in čakali, da opoldanska vročina odneha.

Ker je bilo časa dovolj, smo ga liter popili, sam sem pa še z avtomobilom skočil do starešine zaradi neke lovske škode z namenom, da se v dobri uri vrnem. Toda zaradi defekta sem se vrnil šele čez dobri dve uri, tako da se je gost zaradi drugega litra cvička jel lepiti na stol. Pripombe in prošnje, da bo treba zjutraj zgodaj vstati, niso zalegle. Gospod Nagelfest je namreč ugotovil, da je na dopustu in ima še teden dni časa za tri srnjake in če ne bodo padli trije, bosta pa dva prav gotovo.

Počasi se nas je nabrala malo večja družba in liter za litrom je romal na mizo. Drugo jutro seveda s čakanjem ni bilo nič. Ura je šla že na osmo, ko se je gost le odločil. Franeka in gospoda Nagelfesta sem odložil slabo uro hoda od lovske kočje in jima zaželel srečno pot. Nisem mislil, da bosta za to pičlo uro hoda nazaj potrebovala tri debele ure. Naslednji dan ju je zbudilo sonce, ko je stalo že skoraj navpično.

Franeka kot vodnika je kmalu nato zamenjal lovski čuvaj Funtjek, nekoliko pozneje pa Anza. Situacija pa se je še poslabšala, čeprav se je gost poboljšal, ker je prsk šel h kraju in srnjad je kar nekam zginila.

V dolini smo postajali slabe volje. Po 15 dneh brez srnjaka je bilo slabe spričevalo za družino.

Petnajsti dan je Anza pripeljal gosta k Franeku na obračun. »Nič ne bo, še ne grem domov,« je dejal gospod Nagelfest, »brzjavil bom še za sedem dni«. In tako je lovil naprej. Anzo je zopet zamenjal Funtjek in s težko naloženima nahrbtnikoma sta se vračala v lovsko kočjo. S Franekom pa sva računala, da takse in usluge sicer precej znesejo, vendar bi trofeje navrgle mnogo več...

* * *

Tiste dni je prišel nov gost, gospod Schaft. Ta je želel samo kapitalnega srnjaka, ki mu je namenil tri dni.

Naslednje jutro ga je vodil Milan, zvečer pa je bila vrsta na meni. Sam pri sebi sem premišljeval, češ enemu je 14 dni premalo, drugi bi ga pa rad kar v treh dneh.

»Veste, le res dobra trofeja pride v poštev, npr. takšna, kakor je bila zadnjič v »Lovcu« na prvi strani. Taka bi se mi prav prilegla, drugega ne streljam.«

Tudi nam, sem si potihoma mislil. Za dve leti bi nam zvrhano napolnila družinsko blagajno. Če bi le bila kakšna za 100 točk, bo tudi prav. Ta dan je začetek kazal boljše kakor prejšnje dni. Komaj sva dobro vstopila v Žlebinjek, že sem mu pokazal srnjaka. Streljajte, sem mu dejal. Preden pa se je gost pripravil, je potegnil kratek piš, da naju je srnjak dobil v nos in zginil. Še štiri kose srnjadi sva videla v Žlebinjaku, preden se je začelo mračiti, a za odstrel ni bilo nič primernege.

Gospod Schaft je bil živo nasprotje gospoda Nagelfesta. Bil je hiter, okreten in z dobrimi refleksi, pa tudi tiho je znal stopiti.

Brž sva stopila skozi gozd na Skočajeve travnike, da jih pregledava pred mrakom. Pot je curkoma lil z naju, preden sva imela le še nekaj korakov do planega.

Še minuto, dve, da sva se umirila, potem pa sem gosta prijel za hlače in ga centimeter za centimetrom počasi vlekel do roba.

Skozi luknjo v grmovju sem že videl rjavo liso. Ko se je vejevje nekoliko razmaknilo, sem videl, da je srna.

Še nekaj korakov in še previdneje, mogoče bo srnjak. Takrat pa se je iz vejevja izvila druga lisa. Srnjak, lep, močan, le odkod je vzel tako visoko rogovje! Nisem še pošteno utegnil dati znaka za strel, ko sem slišal zvenk varovalke, moje rame se je za trenutek dotaknila gostova cev in že je počilo. »Dobil je,« je izdaval strelec in že drl na travnik. Ker nisem videl srnjaka odskočiti, sem sklepal, da bo lahko samo v gostem otoku ob robu deteljjsča. Mračno je že bilo in ne več dosti časa. Postavil sem gosta na spodnji rob grmovja in mu še zabičal, da strelja le, če bo zagotovo videl, da je srnjak in ko bo od grmovja že nekoliko oddaljen. Situacija bi se namreč lahko usodno končala, če bi me v grmovju zamenjal s srnjakom. Že po nekaj korakih v grmovju z visoko travo in robidovjem pa mi je zmanjkalo tal in telebnil sem v jamo, da mi je puška odletela iz rok. Ko sem se iz jame rešil in segel po puški, se je srnjak počasi potegnil mimo mene iz grmovja. Takrat je drugič počilo in srnjak se je sesedel. Kar smejalo se je gostu, ko sem mu čestital in izročil zeleno vejico. Rogovje je bilo 27 cm visoko s 107 točkami.

Naslednje popoldne po fotografiranju se je srečni uplenitež že vozil proti državnji meji.

* * *

Gospod Nagelfest pa je že drugič brzjavil domov za četrty teden. Vsak teden me je v službi redno obiskal. Pokazal sem mu fotografijo uplenjene trofeje gospoda Schafta in kar žal mi je bilo takega srnjaka. Žalostno je zmajeval z glavo in dejal: »Sedaj se res trudim, ne pijem, zgodaj vstajam, vendar kot bi bilo vse zakleto.« Takrat pa me je preblisnilo: »Veste kaj, naredil vam bom nekaj fotografij tele lepe trofeje, pa boste doma dejali, da ste ga uplenili, da pa trofeja ostane pri nas v družini do lovske razstave.«

V tem času se je gospod Nagelfest pri nas že kar udomačil. Organizirali smo mu obisk bližnjih krajev, navduševal se je nad Velenjem, v »ročkah« je bil na »hmeljskem likofu« v Preboldu, pa še kje drugje. Skratka, skrbeli smo za njegovo počutje in za naš devizni priliv.

Na Cerkniškem jezeru

Foto P. Adamič

Posebno všeč mu je bil hmelj. »To jim bom doma pripovedoval, kakšni paradižniki rastejo tam doli, zraven pa jim bom kazal fotografijo hmelja.« In vedno se je pri tem prebrisano smehljajal.

Četrty teden se je že bližal kraju, ko me je Franek obiskal in premišljevala sva, kako bi gospoda Nagelfesta spravila do trofeje. Ali naj mu srnjaka mi odstrelimo. Vreme je že postajalo deževno in vetrovno, pa tudi časa za spremstvo je lovцем primanjkovalo.

Takrat je Franeka obšla dobra misel. Naslednji dan je Franek staknil nekje še staro, dobro ohranjeno, trofejo. Zamenjala sva deščico, lobanjo nanovo obelila, nanjo napisala ustrezen datum uplenitve, rogove pa zloščila in odrgnila ob drevesno lubje, da je trofeja dobila lesk letošnje uplenitve. To mu bom tik pred odhodom vtaknil v nahrbtnik,« je dejal Franek. In tako je spretno ponaredil.

Nekaj ur pred odhodom se je gospod Nagelfest oglašil še pri meni, tako otovorjen, kot je prišel.

Kljub vsej smoli — v naši družini je preživel 32 dni — je bil kar zadovoljen. Všeč so mu bili naši kraji in ljudje.

»Paradižniki! Tako visokih še nisem videl!« je pomežiknil.

»Žganci z mlekom — prima!

Velenje — ni da bi povedal!

Hmeljski likof — odlično!

Preživel sem lep dopust in drugo leto pridem spet, če me boste le sprejeli.«

Preden sva odšla iz pisarne, pa je še nekam s strahom vprašal: »Kako pa kaj s tistimi fotografijami srnjaka, ki ste mi jih zadnjič kazali?«

»Če jih želite, so pripravljene, mislim, da jih bo dovolj.« Pomežiknil mi je in spravljal fotografije. Spremil sem ga na železniško postajo in spotoma je spil še en »tropinovec«.

Na postaji sva se poslovila, si želela na svidenje in njegova visoka postava je počasi zginila v vagonu. Gledal sem za vlakom. Žal mi je bilo gospoda Nagelfesta. Žal zaradi tega, ker v 32 dneh ni dobil lastne trofeje.

Upam, da bo še prišel in takrat mu bomo srnjaka resnično privezali...

Gojitev fazanov v lovišču LD Slovenska Bistrica

Ivan Brinovec

Ker je uspelo po vseh družinah, kjer imajo za to dane pogoje, v letih stalež fazanov približati boniteti, če je ne preseči, se v vzroke uspehov za preteklo obdobje ne bom poglobljal. V tej kratki razpravi se bom dotaknil nekoliko problemov, ki se pojavljajo v vseh loviščih, kjer goje per-nato divjad.

Naše lovišče s 4300 ha je tretjina nižinsko in dve tretjini hribsko. Ob teh pogojih in primer-nem staležu odstreljujemo letno 250—300 faza-nov-petelinov.

Ker zadnja leta zavzema inozemski lovski turizem vse večji obseg in je vedno večji priliv novih članov v lovske vrste, smo začeli razmišljati, kako povečati stalež divjadi, zlasti tistih vrst, katerih gojitev je najbolj rentabilna.

Za naše razmere pride v poštev le fazan, zato smo prav temu azijskemu priseljencu posvetili vso skrb in nego.

Z večletnim vlaganjem mladih fazančkov (lani smo jih spustili 160) nismo imeli uspehov. Zato smo iz Surčina nabavili okoli 50 starih fazanov, ki smo jih spomladi spustili v lovišče. Ti fazani so se hitro aklimatizirali in se vživeli v lovišču med domače. V času spustitve so se na snegu pojavile prve kopnine, zato se je večina fazanov držala na teh kopninah, posebno pod hrastovjem, kjer je pridno brskala po listju za črvi in želodod. Pomladansko sonce še ni polizalo zadnjih ostankov snega, ko javi tov. Stanko, da je našel nekaj raztrganih fazanov in po perju ugotovil, da so to vsi surčinski fazani. Posumili smo, da so to kanje, ker nam vsako ostrejšo zimo uničijo nekaj fazanov. Kmalu pa smo po paritvenih klicih ugotovili, da so kragulji. Deset lovcev nas je določen dan še pred svitom zasedlo kotlino, kjer so ostanki raztrganih fazanov izdajali delo roparjev. Ni se še dobro zdanilo, ko zaslišimo znani piskajoči glas. Kmalu je odjeknil strel in ropar je telebnil na tla. Med čestitanjem spretnemu strelcu Rudiju se nad nami pojavi znova značilen klic in po nekaj hitro oddanih streljih smo imeli v rokah še samca. Pri kmetu Vintarju smo potem s »kačjo slino« podkrepili veselje.

Čez kak teden je na istem mestu tovariš Stanko na klic uplenil še enega kragulja — samca. Od tedaj je v lovišču mir. Iz osebnih izkušenj trdim, da je kragulj za fazane prav toliko škodljiv kakor volk za srnjad.

Rastitev fazanov je to leto v redu potekala, razmerje med spoloma je bilo še kar primerno. Fazanke so si to leto zelo hitro uredile gnezda, ker jim zaradi dobrega krmljenja zima ni škodovala. Nesnost in plodnost jajc je bila boljša kot leto prej. Vrane in srake smo zastrupili, da jih je v lovišču ostalo le malo.

To leto sem imel priložnost opazovati vranji par, koliko škode naredi, ko vzreja svoje mladiče. V neposredni bližini vranjega gnezdišča sem naštel pod drevjem okoli 50 izpitih fazanjih jajc.

Opazovanje ob spustitvi fazanov

Koliko jih je pa ležalo še v grmovju, kjer jih nisem iskal. Iz tega si lahko predstavljamo, kaj opravi vranja jata v lovišču.

Pod kosami izgubimo letno 30—40 % mladega naraščaja. Preprečiti to škodo je zelo težavno, posebno če zarod še ni izležen. Če smo s kmetovalci v dobrih odnosih, se da škoda vsaj delno ublažiti. V takšnih primerih se najdena gnezda obkosijo in če ima fazanka mir in smo vrane in srake zatrli, je obkošeno gnezdo rešeno. Ob košnji s traktorji pa moramo biti zraven. Ker gre košnja s traktorji ponavadi krožno, se divjad, posebno fazanke, z mladiči umika proti še nepokošeni sredini, kjer potem kosa navadno opravi smrtonosno delo. Če je traktorist uviden, se divjad iz nepokošenega osredka še da pregnati.

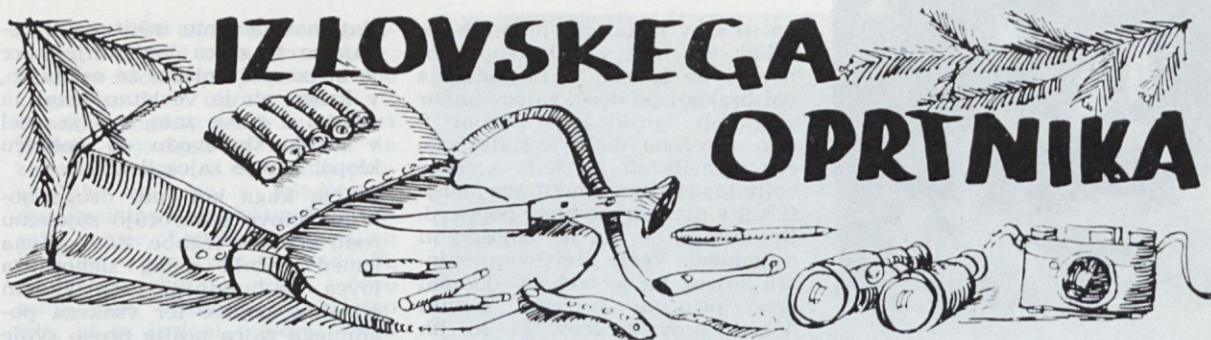
To leto se je pri nas pripetil omembe vreden dogodek. Kmet je v travi prekosil fazanje gnezdo, od koder se je fazanka rešila. Ker mu je bilo jajc škoda, jih je v svoji nevednosti z dobrim namenom prenesel v bližnjo pšenico. Na veliko presenečenje vseh je fazanka jajca poiskala in že drugi dan izvalila vseh 14 mladičev. Ker še do sedaj nismo našli primerne skupnega jezika z gozdarstvom, še manj s kmetijstvom, ne smemo v danih pogojih prezreti razmer, ki nastopajo z napredkom kmetijstva, posebno s strojno obdelavo večjih poljskih površin z vsemi agrokemičnimi ukrepi. Večanje števila članstva in naraščajoči turizem, ki se šele razvija, na eni strani in nič kaj rožnata perspektiva pri večanju staleža divjadi na drugi strani nam da misliti, da bi morali vzporedno s sedemletnim planom kmetijstva tudi mi narediti odločne korake predvsem glede na gojitev pernate divjadi. Zelo umestno se mi zdi priporočilo področne lovske zveze, da bi družine razmislile, kje in kako pripraviti divjadi v sedanjih okoliščinah »remize« in »polja za divjad«.

V tem letu smo kupili 40 arov zemljišča, na katerem že rastejo topinambur, ajda, krmni ohrovt, proso in detelja.

To leto vloženo delo še ni dalo zaželenega uspeha, pač pa upamo, da bomo s tem v bližnji prihodnosti nudili predvsem fazanom ustrezno prehrano tedaj, ko bodo polja ostala gola. Ker v tem še nimamo izkušenj, smo radovedni, kako se bo naše delo obneslo. Ob poljih za divjad bomo v bodoče tudi izpuščali fazanji naraščaj, ki bo s tem dobil boljše življenjske pogoje. Ker topinambur in krmni ohrovt ne zmrzneta, bosta hkrati služila kot sveža dodatna hrana tudi ostali divjadi.

Poudariti moram, da to delo, mimo drugih skrbi, ni ravno poceni. Ker pa iz lovišča pridobljeni denar vračamo v eni ali drugi obliki v lovišče, menim, da so remize pametno vložena investicija, ki se v doglednem času bogato obrestuje.

IZLOVSKEGA OPRTNIKA

Ali boka tudi ranjen srnjak?

Kot gosta LD »VIDEŽ« na Kozini me je 27. julija 1964 spremljal v lovišče moj brat Vinko. Skupaj sva šla po Borštu do kala, kakor pravijo domačini majhni kotlini, ki je nekoč služila ovcam in goveji živini kot napajališče. Tu sva se razšla vsak v svojo smer. Tiho in previdno sem stopal korak za korakom po kamnitem kraškem svetu. Obstal sem ob hrastovem deblu, od koder se mi je nudil precej ugoden razgled po hosti. V tem koticu sem se odločil za klicanje.

Na serijo klicev se v hosti ni nič premaknilo. Po kratkem odmoru pritiskem s palcem drugič na piščal, in komaj je utihnila, počí za menoj suha vejica. Previdno obrnem glavo in opazim, da stoji komaj štiri korake za mojim hrbtom star rogač in zvedavo gleda vame.

Misel na strel je bila v tem položaju brezupna, zato mi ni preostalo nič drugega kakor mirovati in počakati, da rogač — s katerim sva si nepremično zrla v oči — sam reši mučno situacijo in sam odloči o svoji usodi. Še nekaj trenutkov in srnjak odskoči ter mi zgine izpred oči. Po ropotu, ki ga je povzročal na svojem begu, sem ugotovil, da beži v polkrogu, da me torej »obkolljuje« ter da bo nekje obstal, od koder bo hotel dognati, kaj neki je bilo tisto ob hrastu. In res. V vrzeli med grmovjem, široki komaj polovico srnjakove dolžine, je obstal. Križ v puškinem daljnogledu je že polzel ob njegovi desni nogi navzgor, kazalec se je skrivil in v srnjaka je udarilo šestgramsko zrno. Srnjak je pogodek prav dobro nakazal, skočil je kvišku in brcnil z vsemi štirimi od sebe, nato pa je v dolgih skokih bežal in bokal kot boka zdrav srnjak, ki ga nenadoma prepodimo.

Ranjeni srnjak je bežal skozi grmovje kakih osemdeset korakov, nato se je obrnil in še vedno bokajoč dirjal v dolgih skokih naravnost proti meni. V trenutku,

ko sem nameraval ponovno pritisniti na sprožilo, se je lepa žival zrušila in obležala mrtva.

Ker me učinek izstrelka vedno zanima, sem si najprej ogledal vstopno in izstopno rano na srnjaku, nato pa še znake na nastrelu, kjer sem našel travo in grmovje oškropljeno s temno rdečo krvjo. Šel sem po krvnem sledu, ki je bil čedalje bolj viden, vse do točke, kjer se je smrtno ranjeni srnjak obrnil nazaj proti meni. Čim bliže pa mi je prihajal, tem slabotnejši je bil krvni sled, kar bi pričalo, da je žival med potom na begu izkrevavela, padla in poginila.

Ko smo srnjaka odprli in ga iztrebili, smo ugotovili, da je krogla predrila prsni koš nizko ob desni lopatici, udarila v srce in ga dobesedno raztrgala, nato pa izstopila skozi prsni koš ob levi lopatici. Da je srnjak zaradi zdobljenega srca močno krvavel, izkrevavel in zaradi tega sorazmerno hitro poginil, mi je razumljivo. Ne razumem pa, zakaj je težko ranjena žival med begom bokala in zakaj se je obrnila in brzela nazaj naravnost proti meni.*

Te vrstice sem napisal zgolj zato, da bi opozoril zlasti mlajše lovce, da ne drži staro pravilo: Srnjak, ki po strelu odskoči, zbeži in boka, ni ranjen. Nikdar ni odveč, če si po strelu — pa četudi je žival obležala v ognju — natančno ogledamo kraj nastrela, kjer bomo našli vidne znake zadetka, kri in njeno barvo, vrsto in barvo dlake, koščice in drugo, ki jih je krogla na svoji poti potegnila s seboj. Te ugotovitve si je treba dobro zapomniti, ker nam služijo kot

* To se redkokdaj dogodi in to navadno v prsku. Tedaj je srnjak bolj vitalen in borbena ter ga tudi resnejše rane, dobljene v medsebojnih borbah ali od strela, med paritvijo ne ovirajo. Pok je srnjaka presenetil in zato najbrž tudi razjezil, da je zabokal. Medtem ko trenutno ni čutil bolečin, se je morebiti nameraval vrniti k namišljeni srni, ali je v smrtni muki in begu zgubil orientacijo. Saj se tako ranjena srnjad na begu zaleti včasih v grm ali drevo. Sicer si je pa večkrat težko razložiti obnašanje po strelu ranjene divjadi.

Ur.

zanesljiva orientacija, v kateri del telesa je udarila krogla, če nam ranjena žival pobegne.

Peter Dobrila

Zimski lov na divje prašiče

V naših loviščih je divji prašič poleg ostale divjadi dobro zastopan. Lov nanj nudi poseben lovski užitek in izredno doživetje. Zadnje čase pa stalež prašičev upada. V povojnih letih je bilo možno upleniti krepkega merjasca z močno trofejo, medtem ko sedaj plen komaj preseže sto kilogramov. Z napredkom časa gredo v korak tudi tehnične izpopolnitve lovskega orožja, ki daje večje in lažje uspehe na lovu, hkrati se pa stalno krčijo življenjska okolja divjadi in hude zime ter pomanjkanje prehrane pa tudi boleznij manjšajo stalež divjih prašičev. Na vse to pa ta mogočna divjad nima zakonite zaščite v času mladitve in ne proti uporabi neustreznega orožja in municije. Največ lovov, pogonov na to divjad organizirajo lovske družine v času, ko na drugo divjad preneha lov. Pri tem je le malo pravičnih lovcev, ki ne streljajo na svinjo s pujsi. Pogoni dan za dnem vznemirjajo prašiče, da begajo in se umikajo iz lovišča v lovišče, da si ne utegnejo poiskati niti najpotrebnejše skope hrane pod snegom ali v mrzlih tleh, zlasti ne vodeča svinja. Pri tem radi pozabljamo, da je tudi prašič živo bitje, ki ima po naravnih zakonih pravico do življenja — vsaj v omejenem obsegu. Ker štejemo divje prašiče med škodljivo divjad zlasti za polje (ali jelenjad ni?), jih pač držimo na kratko. Nasproti njim bi morali biti vsaj toliko pravični, da bi skrbeli za njihov dopustni stalež s krmiljenjem, kadar je v stiski. Tako prašiči ne bodo delali večje škode kakor jelenjad. Zakaj ta divjad, ki v lovsko športnem pomenu ne zaostaja za jelenjadjo, ne bi uživala ustrezne zakonite zaščite z nelovnim časom? Čas je, da lovci opustimo nikjer utemeljen pojem

Foto N. Čulum

»škodljive divjadi« in da odpremo vsem živim bitjem v naravi svoje srce in jim nudimo potrebno zaščito, da ohranimo neokrnjeno živalstvo v prosti naravi.

Nikola, Čulum,
LD Novo mesto

Zajce redčijo tudi bolezn

Po plenu v minuli lovni sezoni lahko ugotovimo, da je stalež zajcev na Gorenjskem v hribskih loviščih na splošno še kar zadovoljiv, medtem ko je v nižinskih loviščih izredno slab. Da je temu tako, bo najbrž v veliki meri držala ugotovitev, da zajcu ne gojijo spremembe, ki jih prinaša napredno kmetijstvo z arondacijami ter kemijskimi in tehničnimi ukrepi. Veren dokaz temu je lovišče LD Pšata pri Ljubljani, kjer je stalež male divjadi zaradi uvaanja novega načina kmetovanja po agrokombinatu tako rekoč na enkrat upadel za več kot polovico. — Medtem, ko so na Sorškem polju tarnali, da ni zajcev,

pa so se v nekaterih hribskih loviščih kot npr. v LD Kropa pohvalili, da že več let ni padlo na eni brakadi po deset zajcev kakor v minuli, lanski lovni sezoni. S tem ni rečeno, da se je stalež zajcev v hribskih loviščih, kjer je vpliv modernega kmetijstva manjši kot v nižinah, posebno popravil. Dejstvo pa je, da na splošno ni nazadoval. Večje število uplenjenih zajcev pa je treba v dobršni meri pripisati večjemu številu dobrih psov gonilcev, ki so jih družine nabavile v zadnjem času. — V več lovskih družinah pripovedujejo, da so spomladi in čez poletje lani videvali dovolj zajcev, na jesen jih je pa kar zmanjkalo, ko da bi se umaknili pred brakadami kdove kam. Eden izmed vzrokov slabega stanja z zajcem so prav gotovo tudi bolezn, čeprav je umestna pripomba, da bi potem morali najti več poginulih kot sicer, kajti vseh lisice in ostali »sanitejci« ne bi mogli sproti pospraviti.

Na nedeljskem izletu 22. novembra lani je delavec A. E. iz Ljubnega opazil na polju zajca, ki je tekal v krogu in otresal z glavo. Delavec ga je brez težav ujel in izročil že mrtvega LD Kovor, ki upravlja s tem področjem. Seveda so zajca poslali na preiskavo Inštitutu za zoohigieno in patologijo divjih živali v Ljubljano, Gerbičeva c. 60. Tam so ugotovili naslednje: »Zajec je obolel za zajočo kugo, to je bolezen, ki vsako leto pobere mnogo zajcev, zlasti takih, ki so za nečem oboleli. Da se bolezen ne bi širila, je treba skrbno kontrolirati lovišče in poginule zajce zakopati oz. po-

slati navedenemu inštitutu. Sprehajalec je zajca lahko ujel, ker je bil zaradi bolezn že oslavljen, v krogu pa je verjetno tekal in opletal z glavo zato, ker je imel v levem sluhovodu ob bobniču klop, kar je zajca dražilo.«

Zajoča kuga kot tudi druge bolezni gotovo povzročajo zajočemu rodu občutne izgube. Zato je ena izmed važnih nalog slehernega lovca, da budno pazi na take in podobne pojave ter vsakega poginulega zajca pošlje preko svoje LD navedenemu inštitutu v pregled, če bolezen še ni raziskana. Sicer pa ga je treba zakopati oziroma ravnavati po navodilih inštituta. To seveda ne velja samo za zajce, ampak tudi za drugo poginulo ali obolelo divjad.

-elf-

Volkovi na Ljubljanskem vrhu

Gojitveno lovišče LZS Ljubljanski vrh je hribsko lovišče, ki se razprostira s svojimi 4500 ha v smeri od Vrhnike proti Cerknici, ali natančneje od Štampetovega mosta do Bistre ter od Vinj vrha do Tolstega vrha.

Volkovi so to lovišče obiskovali do lani redno vsako zimo po trikrat ali štirikrat in sicer po eden, dva ali trije skupaj. Kadar so prišli na Ljubljanski vrh, so se navadno »zglasili« tudi v loviščih LD Borovnica, Cerknica in posebno radi v loviščih LD Begunje, Rake in Logatec. Póvsod so zapuščali krvave sledove svojih poedin.

Lovska čuvaja Ivan in Tone Dragar sta jim bila vedno za petami. Prečkala sta nič koliko noči na njihovih stečinah, vendar brez pravega uspeha. Decembra 1963 pa se je Tonetu posrečilo, da je po naključju prišel do njih na Poljanah, ko so se gredli na pri-sojnim pobočju. Bila je volkulja z dvema mladičema. Tone je streljal, vendar zgrešil.

V letu 1964 pa so se v tem lovišču pričeli redno pojavljati volkovi tudi čez poletje. Ko je Ivan šel aprila brez puške na Dobec pri Begunjah, ki je v sosednjem lovišču, je videl volka pri belem dnevu. Odločil se je in še isti večer šel čakati v svojem lovišču na volčjo stečino v Sebojni laz. Ob osmih zvečer sta pritekla po cesti volk in volkulja. Prišla sta do Ivana, ki je čakal na visoki preži, na dvajset metrov. Po strelu je volk zatulil, pustil na mestu kri in izginil. Avgusta meseca lani je isti volk prišel pred puško oskrbniku gradu Bistra Ivanu Šepulu, ki je nad Bistrom klical srnjaka. Obležal je v ognju. Na

Zadovoljni gonjači, LD Laze

Foto J. Loboda

zadnjem delu telesa je imel gnojno rano in del repa brez dlake; Ivanova krogla mu je predrila obe stegni, ne da bi ubrala kost.

Posebno pogosto pa so se volkovi pričeli pojavljati v začetku te zime. Prihajajo v določenih presledkih: volkulja z mladičema, dva dvoletna volka skupaj in starejši samec. Lovska čuvaja Ivan in Tone ugotavljata po sledovih, da vsaka skupina ropo ločeno sama zase. Volkulja je verjetno ista, ki se je lani meseca marca samo enkrat pojavila na Ljubljanskem vrhu in sicer tedaj s petimi mladiči. Sedaj vodi — kot rečeno — dva mladiča. Mlajša volka, ki ropata sama zase, pa sta verjetno ostala od lanskih oziroma predlanskih petih mladičev. V tem lovišču je bilo v letu 1964 najdenih od volkov raztrganih 36 kosov srnjadi in 3 kosi jelenjadi. Zanimivo je tudi, kar se je ugotovilo po sledovih v snegu, da so volkovi meseca decembra lani raztrgali tudi lisico s staro rano na nogi, požrli je pa niso.

Lovci, pot pod noge in puško v roke!

-elf-

Ali veste, da je zmotno mnenje o dveh vrstah kljunača kakor o dveh vrstah našega jazbeca; da jež ne nosi v svoj lož nastelje in hrane (sadje) na bodicah, temveč v gobčku. Na bodicah ostane le slučajno nekaj listja, suhe trave ali kak sadež, zlasti ker se rad valja, ker ga muči mrčes; da imajo mačke izmed roparic najmanj (30) zob in je njihovo črevo le trikrat daljše od telesa, medtem ko ima npr. jazbec, ki je vsejedec, do osemkrat daljše črevo od dolžine telesa; da sove nimajo prave golše, a zato večji želodec; da se kurjad ne koplje v vodi, kakor večina drugih ptičev, pač pa se prepeli v pesku; da imajo žolne od štirih prstov dva obrnjena naprej, dva nazaj; da naša gozdna kurjad nima ostrog in se zato petelini največ bojujejo s kljuni.

M. Š.

Jereb je tudi želod

V svoji dolgoletni lovski praksi sem uplenil precej jerebov in večkrat pri iztrebljenju preiskoval hrano v prebavilih. Hrana jereba je časovno različna, kakor mu je pač pogrnjena miza. To lovci — jerebarji dobro vedo. Konec septembra 1964 sem pa v golši jereba, za čuda, našel 28 mm dolg in 13 mm debel želod. Tak ogromen zalogaj je za razmeroma majhnega ptiča, mislim, nekaj izrednega.

Lenart Zupan

Vsakdanji gosti pri tajniku LD Mokrice v Jesenicah na Dolenjskem

Foto dr. I. Brlič

Rogljač ni padel, pač pa lisici

Bilo je pred dvema letoma. Srnji prsk je bil na višku, zato sem izkoristil miren sončni dan in se odpravil v lovišče. Prepiskal sem ves Molnik pa se ničesar ni zgnilo. Odločil sem se, da poskusim še svoje znanje in srečo v gozdičih pod vasjo Orle do Hrastarja. Tudi tu je slabo kazalo. Zadnje upanje je bila gošča nad Jakopičevo dolino, kjer naj bi Ciril videl »kapitalnega rogljača«. Kar vleklo me je tja. Ustavil sem se na robu pod goščo, kjer sem imel dober pregled na vse strani. Precej dolgo sem čakal, da se je okolica umirila in nato zapivkal. Takoj, ko sem vabilo odložil, pla-

ne iz gošče lisica z nosom pri tleh, se v loku požene skoraj do mene, nato pa se vrne h gošči. Pri tem se je oglašala kot brak, ki goni divjad, vendar ne tako glasno, temveč čisto pritajeno. Nekaj trenutkov za njo priteče iz gošče druga lisica, napravi isto pot brez glasu in se na to obe začneta igrati ob gošči. Kar sta potem počenjali, je bilo bolj podobno tepežu kot igranju.

Nisem dolgo gledal, ker se je vse to zgodilo v nekaj trenutkih, pa sem sam pri sebi dejal: »Hudič pa rogljač, če ostane, bo žrl solato in ajdo, če pa ostaneta lisici bodo trpeli zajci in fazani«. Dvignem puško in pritisknem. Klobčič se še bolj živo giblje, pri tem pa se

sliši vpitje lisice. Ponovno sprožim, nato pa stečem k lisicama. Obe sta bili smrtno zadeti.

Ko sem potem na kraju dogodka ugotavljal, zakaj druga lisica ni zbežala po prvem strelu in če sem morda s prvim strelom zadel obe lisici, sem ugotovil, da je bil s prvim strelom zadet močan star lisjak. Ker mu je strel povzročil bolečine, je misleč, da mu jih je prizadejala lisica, le-to zgrabil od spodaj za vrat in jo tako držal, da sem imel priložnost streljati še drugič. Še potem, ko sem prišel do lisic, je držal lisjak lisico za vrat. To je edinstven primer v moji lovski praksi. Rogljač pa še danes živi.

F. K., LD Rakovnik

Še o zakasneli kukavici

Ko sem 5. oktobra 1961 hodil po lovišču, sem zaslišal kukavico, ki je pela kakor v juniju. Podvomil sem o resničnosti — ker so bile v bližini hiše in sem mislil, da ima nekdo glasno odprt radio za napoved časa, ker je bila ura ravno deseta. Podvizal sem se proti hiši, da bi se prepričal. Med potjo sem pa prepodil kukavico, ki je zletela čez Savo in tam znova zapela kakor spomladi.

Leopold Jesih, Medvode

Mladi pišejo

Sova

Spomladi je bilo. Kdaj pa kdaj se je pripodil hudourni oblak, in divje je zabobnel grom. Sonce se je počasi nagibalo k zatonu, potem pa je zemlja potihnila in se potopila v temo.

V majhni kmečki izbi je sedel France in nemirno pričakoval očeta. V izbi je bilo že temno, le prasketajoč ogenj v peči je tu in tam močnejše razsvetlil sobo. Nenadoma so se odprla vrata in v izbo je stopil oče. Puško je postavil v kot in začel molče odvezovati nahrbtnik. Potem je postavil na mizo temno gmoto, ki je prhutnila, se obrnila na hrbet in pokazala ostre kremplje. Takrat se je prevrnilo poleno na ognjišču in France je ob siju ognja zagledal sovo. »Mala uharica«, je rekel oče in se zazrl v sovo, ki je sovražno gledala moža, ki ji je odvzel prostost in jo ukradel gozdu.

Tako je prišla v njihovo hišo sova, ki so jo imenovali Urška. Dolgo

je prebivala v svoji kletki in kmalu je postala najbolj priljubljena pri hiši. Pes Alko ji je to zavidal, ker je pritegnila gospodarjevo pozornost nase. Iz njenih oči je sijala zloba in prezir do človeka, ki jo je iztrgal gozdu. Ljubila je temne globeli in široke planjave, nad katerimi je v mraku neslišno jadrala njena senca. Sedaj pa je bila krog in krog obdana z žico, ki ji je branila pot v prostost. Kmalu se je vdala v usodo in je mirno ždela v svoji kletki. Zdelo se je, ko da jo ne zanima svet tam zunaj. Dan ji je bil enak dnevu, noč noči. Kadar jo je zdramil gospodarjev glas, je okrenila glavo in ga srepo pogledala. Njemu je še najbolj zaupala, ker ji je prinašal hrano in želela si je njegove bližine. Pozabila je na prostost in trdo življenje v gozdu. Dovolila je, da jo je lahko gladil po njenem mehkem perju. Nič več se ni šopirila niti udarila ni s kljunom, če se ji je približala roka. Lovec ji je že zelo zaupal in nekega dne se je začudeno zazrla v vrata, ki se niso zaprla kakor navadno. Nekaj časa je še oklevala, potem pa je prhutnila skozi odprtino in sedla na bližnje drevo. Morda je res pozabila na temne svobodne gozdove, ker je ostala v bližini hiše. Gospodar je tudi sedaj skrbel zanjo. Toda Urška se ni nikoli več vrnila v kletko. Dan za dnem je prebela na podstrešju, ponoči pa je neslišno zdrknila skozi lino.

Toda prišle so jasne, mirne jesenske noči. Le včasih je gozd vztrepetal, završalo je v vrhovih dreves in Urška je postala nemirna. Ponoči se je oglasilo iz gozda presunljivo in zamolklo: uuhuuu... Na podstrešju se je zganilo in zaječalo. Urška je odletela v jasno noč; sledila je klicu v gozdu in nikoli več se ni vrnila. Gozd jo je sprejel v svoje varstvo, a lovec je še vedno upal, da se nekega dne vrne. Prisluškoval je klicem v gozdu in kadar je kakšna senca šinila mimo njegovega okna, se je vzradostil v upanju, da se je Urška vrnila. Zjutraj pa je razočaran opazil, da je njeno mesto prazno.

Nastopila je zima. Zapadlo je veliko snega in termometer je kazal -25°C . Urško je življenjska stiska prisilila, da se je približala človeškemu bivališču. Mrzlega jutra je ždela na topolu in mrzaj ji je segal do kosti. Močno je shujšala in ni se menila za nevarnost. V polsnu je slišala počasne korake. Odprla je oči in v njih se je prižgala iskrica upanja. Pod drevesom je stal človek s puško in upiral pogled vanjo. Je to mož, ki ji je nekoč prinašal hrano, ki jo je gladil in ji nazadnje vrnil pro-

stost? Tudi sedaj je od njega pričakovala, da jo bo poklical, čeprav ji je nagon veleval, naj leti čim dlje od človeka. Človek pa je počasi dvignil puško in potem se je ostru bolečina zajedla v njeno telo. Omahnila je in se jela pogrezati v temo; nič več ni čutila mraza in nemile usode. Preveč je zaupala možu s puško. Ali je reva zaslužila takšno usodo? Nič več ne bo videla vzhajajočega sonca, ko se bodo žarki poljubili z roso, ko bo zemlja oživila in se bo zrak napolnil z glasovi veselja, navdušenja in upov.

I. D. — dijak, Laško

Iz lovske organizacije

Svetislav Stefanović predsednik Zveze lovskih organizacij Jugoslavije

Na seji upravnega odbora Zveze lovskih organizacij Jugoslavije, ki je bila 24. decembra 1964 v Beogradu, je bil izvoljen novi predsednik Zveze namesto tragično umrlega Slobodana Penezića. Na predlog podpredsednika Zveze Rudija Petovarja je bil za novega predsednika soglasno izvoljen Svetislav Stefanović, bivši predsednik Glavne lovske zveze Jugoslavije in član zveznega izvršnega sveta.

Potem so na seji obravnavali predlog temeljnega zakona o lovstvu, ki ga je zvezni izvršni svet poslal zvezni skupščini. Predstavniki lovskih organizacij so enodušno izjavili, da se ne strinjajo s predlogom, ki ga je sestavil sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo ZIS. Sklenili so, da bo Zveza lovskih organizacij pristojnim organom zvezne skupščine pisмено sporočila načelne pripombe k temu predlogu in konkretne formulacije za več spornih členov.

-elf-

Strelstvo v LZ Videm-Krško

Streljanje na umetne golobe je na področju LZ Videm-Krško precej razgibano. Le redke so družine, ki se ne bavijo s tem lepim športom. Med družinami naše zveze se je uveljavilo tekmovanje posameznikov za nagrade in skupin za prehodne pokale družin. Tekmovanja v letu 1964 so bila

zelo živa. Velikokrat se je večje število strelcev prebilo v finale. Posebno aktivni so bili člani lovskih družin Globoko, Dobova in Krško. Strelci teh družin so se udeležili vseh tekmovanj, ki so jih priredile družine. Strelci LD Globoko so kot posamezniki od 12 možnih osvojili 6 prvih, 7 drugih in 4 tretja mesta. Ekipa LD Globoko (5 strelcev) pa je osvojila od 7 možnih 6 prvih mest in s tem dobila 6 prehodnih pokalov. Ekipo so po večini sestavljali strelci, ki so zastopali LZ Videm-Krško v Ljubljani l. 1964. Strelci LD Globoko so dosegli tale poprečni letni uspeh: Miljan Zidanič 87,1 %, (11. mesto v Ljubljani), Martin Lepšina 84 %, Ivan Preskar 81,2 %, Ivan Kene 79,1 %, Ivan Ogorevc 71,7 %, Ivan Lesinšek 71,6 % in Jože Cizelj 70,7 %. Tudi v drugih družinah se uveljavlja vse več dobrih strelcev, ki bodo v letu 1965 še bolj poživili ta šport. Za pripravo večjih tekmovanj nam bo pripomoglo novo strelišče Zveze, ki bo zgrajeno na Trški gori.

Martin Lepšina, LD Globoko

Lovska družina Gračišče je z gosti iz Italije proslavila »Dan republike. Rano so se zbrali domači lovci in gostje iz Italije, zlasti iz Trsta, za lov. Vendar je moral tokrat lov odpasti zaradi pojava slinavke in parkljevke v tem okolišju. Zato so domači lovci goste takoj povabili v gostišče, kar bi sicer storili po končanem lovu, z namenom, da skupaj proslave »Dan republike«. Navzoče je pozdravil tajnik M. Živec in izrekel željo, da se v prisrčnem lovskem tovarištvu spomnijo žrtev v boju proti fašizmu. Ta boj in žrtve družijo tudi vse lovce neglede na narodnostne in državne meje. Sledila je slavnostna izročitev odlikovanja, Znak za lovske zasluge prekaljenemu in izkušenemu lovcu Antonu Tuljaku. Lovska svečanost se je zaključila s prijetno zabavo ter z željo ob razstanku, da bi bil naslednji skupni lov čimprej mogoč.

Ivan Vlahovič, LD Gračišče

Jubilanti

Franc Vatovec, starešina LD Slavnik, je bil za svojo **60-letnico** odlikovan z Znakom za zasluge. Jubilar je že čez 40 let v zeleni bratovščini. Na slavnostni seji so se mu člani — posebej predsednik

Tržaškega lovskega kluba — zahvalili za njegovo požrtvovalno vodstvo in plodno delo v lovski družini in mu želeli še mnogo srečnih dni.

Člani LD Slavnik

Štefanu Avguštinu, 70-letniku, predsedniku LD Rogatec, iskreno čestitamo za življenjski jubilej in želimo, da bi naše mlade lovce še dolgo vzgajal v ljubezni do narave in do divjadi. Za njegovo skrb in delo se mu ob tej priložnosti toplo zahvaljujemo in mu kličemo, še na mnoga zdrava in srečna leta!

Člani LD Rogatec

Alojz Simetinger, 70-letnik. Od leta 1947, ko se je ustanovila LD »Pogorevc«, do danes je vršil vse glavne družinske funkcije, najdlje pa kot starešina. V upravnem odboru je še vedno agilen član. Odlikovan je bil z Znakom za zasluge. K življenjskemu jubileju mu vsi člani družine iskreno čestitamo.

LD »Pogorevc«, tajnik J. Z.

Umrli

Dr. Zorko Ščuka, član LD »Črna jama« Postojna, šef porodnišnice v Postojni, se je 30. nov. 1964 smrtno ponesrečil. Za obče priljubljenim mladim zdravnikom specialistom žaluje vsa Notranjska, posebej pa njegovi lovski tovariši, ki so zgubili svojega iskrenega, plemenitega tovariša, zgledega lovca in požrtvovalnega sodelavca pri vseh lovskih akcijah, zlasti še pri reševanju in zaščiti

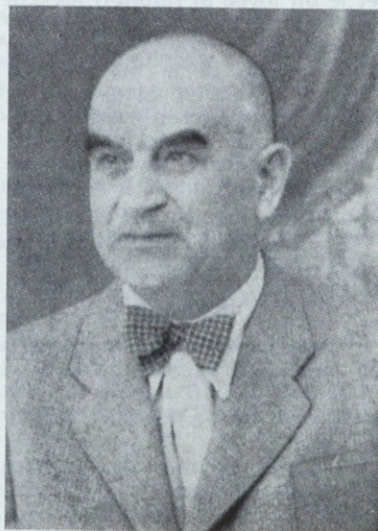
divjadi v stiskah kraške zime. Bil je odličan organizator in zato je bil, pri vsej svoji ogromni poklicni zaposlitvi, več let starešina lovske družine. Veličasten pogrebni sprevod v Ilirski Bistrici, kjer počiva, je pričal o pokojnikovi priljubljenosti in ugledu. Častna četa bistriških lovcev je nepozabnemu tovarišu ob grobu izstrelila poslovilno salvo kot poslednji pozdrav.

Slava in neminljiv spomin Tebi, dragi Zorko!

Kraški lovci

Lovrenc Setničar, dolgoletni član LD Litija, star 80 let. Skromnega in pravičnega lovca ter iskrenega lovskega tovariša bomo ohranili v trajnem in častnem spominu!

Lovci LD Litija

Ivan Vidmar, častni predsednik LD Brežice, je dva dni po svojem 80. rojstnem dnevu preminul. Pred prvo svetovno vojno je bil

soustanovitelj prvega slovenskega lovskega društva v spodnjem Posavju. Po štiriletnem izgnanstvu v Nemčiji je l. 1945 po vrnitvi v osvobodjeno domovino bil prvi starešina LD Brežice vse do 1954, ko je postal njen častni predsednik in bil odlikovan z Znakom za zasluge. Šestdeset let je bil naravi, divjadi in lovu predan vzoren lovec in vzgleden lovski tovariš. Njegov lovski lik naj bo vzor mladim lovcem. Bodi mu trajen in časten spomin!

Lovci spodnjega Posavja

France Naglič, član LD Brezovica, je preminul 80 let star, ko smo komaj mesec prej praznovali njegov življenjski jubilej. Od mladih let je bil lovec in ljubitelj lovske psov. Po osvoboditvi se je ponovno vključil v lovske vrste kot član družine in je bil vseskozi aktiven in požrtvovalen, zlasti v zatiranju roparic in zaščiti divjadi, predvsem v krmljenju. Pokojni naš lovski tovariš počiva pod Plešivico, kateri je posvečal ves prosti čas in svoje lovsko srce. Naj mu bo lahka domača zemlja ter trajen in časten spomin!

LD Brezovica — R. R.

Lovska kinologija

Preizkušnja psov vseh pasem na krvnem sledu v Cerknici 14. in 15. novembra 1964

Društvo ljubiteljev ptičarjev je tudi letos pod pokroviteljstvom Lovske zveze Slovenije organiziralo tovrstno preizkušnjo za lovske pse v lovišču LD »Cerknica«. Tereni okrog Cerknice so namreč za take namene zelo ugodni. Travnata tla so precej porasla z leščevjem in starim hrastjem, pa se na tem dobro preglednem terenu rada zadržuje srnjad in jelenjad. Zato je dovolj »zapeljivalnih« sledov, ki jih mora pes ob izdelovanju krvnega sleda puščati v nemar, da dokaže zanesljivost in sposobnost za svoje delo. Vsi sledovi so bili položeni s piklanjem že dan prej s konzervirano jelenjo krvjo. Položenih je bilo 14 sledov v dolžini približno en kilometer, kar ni majhno delo. Za vsak sled je bilo porabljen kake 3 dl krvi. Ponoči je deževalo, kakor pri vseh dosedanjih preizkušnjah. Tokrat je pa še močan nočni veter ponekod sledove zametel z odpadlim listjem, tako da je bilo delo psom na takih mestih zelo otežkočeno. Sodniški zbor, ki so ga sestavljali dr. Janko Lavrič, Jože Kristen, Pavle Cvenkel in Jože Škofic, je sklenil, da vsakega psa spremlja tisti sodnik, ki je polagal sled, ostala dva pa mu pomagata do prve oziroma do

druge kljuke. Na kraju sledu, v bližini položene srnjadi je pa psa opazoval in ocenil njegovo obnašanje četrti sodnik Jože Kristen, ki je z lovskim rogom dal znak, da je pes izdelal sled do kraja. Pred začetkom preizkušnje se je sodniškemu zboru javilo le 10 vodnikov z 12 psi. Vsakemu psu je sled določil žreb. Prvi pes je pričel z delom ob devetih, zadnji ob štirinajstih. Preizkušnjo je uspešno prestalo 7 psov, pet jih je pa predsedalo na zdravo sled. Psi so dobili naslednje ocene:

I a) KADET, brak jazbečar, vodnik Ivan Grajš;

I b) KAJON, brak jazbečar, vodnik Ivan Poje;

I c) HERA, hanoveranec, vodnik Rudi Kravanja;

I č) BISTRA, balkanski gonič, vodnik Jože Gril;

II a) BEBA, resasti jazbečar, vodnik Franc Tratnik;

II b) BRINO, jazbečar, vodnik Franc Golavšek;

II c) NORMA, istrski gonič, vodnik Bogdan Pajnič.

Zmagovalec je prejel pokal in 3000 din za prevozne stroške, ostali plasiranci pa so dobili praktična darila. Petim vodnikom, katerih psi se niso plasirali zaradi nerazpoloženosti ali pa so predsedali na zdrav sled, je DLP dalo po 2000 din za delno pokritje potnih stroškov.

Po razglasitvi rezultatov se je razvila prijetna debata, ki pa je polagoma prešla v zabaven zadnji pogon.

Vodniki in sodniki se zbirajo na trgu v Cerknici

Foto VI. Pleničar

Vodniki so izjavili, da si želijo še več takih preizkušenj, ki poleg ostalega dajejo priložnost za izmenjavo mnenj in izkušenj, ki jih zlasti poklicnim lovcem ne manjka.

Jože Škofic

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI:

Kratkodlaki jazbečarji:

Asta JRJki 310 — Dik JRJki 207, bil na tekmi, leglo je bilo 31. I. 1965. Vzreditelj Lado Benčina, Storje 57 pri Sežani.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Ajka Čavenska JRPki 3153, bila na tekmi — Aksi JRPki 2919, bil na tekmi, leglo bo 15. II. 1965. Vzreditelj Drago Furlan, Poljane 53, pošta Šentvid nad Ljubljano. Bora JRPki 1221 — Lord Polanski JRPki 1972, bil na tekmi, leglo je bilo 4. I. 1965. Vzreditelj Jakob Čuk, Hrastje Mota 71, pošta Križevci.

Nemški žimavci:

Stella von der Steiermark JRPos 225 — Tarzan Leščanski JRPos 1034, leglo bo 13. II. 1965. Vzre-

ditelj dr. France Lokar, Ljubljana, Hradskega cesta 45.

Braki jazbečarji:

Bora JRBj 1366 — Jago JRBj 1303, leglo bo 1. II. 1965. Vzreditelj Lovska zveza Celje, Čuprijska 19. Cedra JRBj 1349 — Laro JRBj 1437, leglo bo 10. II. 1965. Vzreditelj Zdravko Kosmač, psarna Blegaš, Hotavlje 20, pošta Gorenja vas nad Škofjo Loko. Blanka JRBj 1459 — Bojči JRBj 1081, leglo bo 8. II. 1965. Vzreditelj Jakob Črnko, Gradišče 32, pošta Ožbalt ob Dravi.

Kinološka zveza Slovenije

Kinološke prireditve 1965-66

Opomba: Če nista določena datum in kraj prireditve, velja, da bo prireditelj podatke pozneje javil pristojni pasemski organizaciji, ki bo imenovala tudi sodnike. Voditelje tekem, tečajev in seminarjev pa bo določil prireditelj.

1. Prireditelj Lovska zveza Celje:

23. maja 1965 pregled jamarjev in tekma v rovu v lovišču Žalec (sodnike določi KLJT).

30. maja 1965 pregled psov vseh pasem v Celju (kraj pregleda določi naknadno Lovska zveza Celje). Sodnik za ptičarje (se določi naknadno), pripravnik Bogdan Hrovat.

Junija in julija tečaj za šolanje psov po krvnem sledu v zgornji Savinjski dolini, Šaleški dolini, okoli Celja in Smarja (kraj, datum in predavatelj bodo določeni naknadno).

Septembra 1965 okrajna tekma po krvnem sledu (sodniki, datum in kraj bodo določeni naknadno).

4. oktobra 1965 tekma jamarjev na planem v lovišču Žalec (sodnike določi KLJT).

17. oktobra 1965 tekma španjelov v lovišču Braslovče. Sodnik se določi naknadno, pripravnik Bogdan Hrovat.

Novembra 1965 tekma goničev (datum in kraj bosta določena naknadno). Sodnike določi Klub za goniče.

Novembra 1965 tekma brakov jazbečarjev (kraj in datum bosta določena naknadno). Sodnike določi Društvo brak jazbečar oz. Klub za goniče.

2. Prireditelj Lovska zveza Gorica:

27. in 28. marca 1965 pregled psov ptičarjev in šarivcev ter pomladanska vzrejna tekma (kraj tekmovalja določi naknadno LZ Gorica). Sodnika Jože Škofic in Pavel Cvenkel, Sodniški pripravnik Hinko Hribar.

Tečaj za vzgojo, šolanje in vodstvo lovskih psov v Novi Gorici, po potrebi v Prvačini, Ajdovščini, Dobrovem Brdu. Vsak tečaj naj bi trajal v vsakem kraju 3 dni. (Datum tečajev bodo določeni naknadno sporazumno z LZ Gorica. Hkrati bodo določeni tudi predavatelji.)

Pregled goničev obenem s preizkušnjo lovskih zasnov goničev (2 dni). Kraj in datum se določita naknadno.

Pregled goničev in jamarjev (1 dan). Kraj in datum se določita naknadno.

Maja 1965 (1 dan) tekma jamarjev za delo v rovu v lovišču Lovske družine Gorica. Datum in kraj se določita naknadno.

Oktober ali novembra 1965 (1 dan) tekma goničev v loviščih tolminskega področja (Most na Soči, Volče, Ljubinj ali Kanal). Datum se določi naknadno.

3. Prireditelj Lovska zveza Kočevje:

16. maja 1965 pregledu lovskih psov v Ribnici za LD ribniškega in velikolaškega področja. Sestanek ob 8. uri v gostilni »Pri Cenetu« v Ribnici. Sodnike določi Klub za goniče ter KLJT.

23. maja 1965 pregled lovskih psov v Kočevju za LD kočevskega področja. Sestanek ob 8. uri v gostilni »Pri Lovcu« v Kočevju. Sodnike določi Klub za goniče in KLJT.

22. avgusta 1965 tekma za delo po krvnem sledu v okrajnem merilu za lovske pse vseh pasem v Stari cerkvi pri Kočevju. Sestanek ob 8. uri v Stari cerkvi. Vsaka lovska družina je dolžna pripeljati vsaj po enega psa, ki še ni tekmoval. Sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

23. januarja 1966 letni zbor kinoloških referentov LZ Kočevje ob 8.30 uri v lovski sobi hotela »Pugled« v Kočevju.

4. Prireditelj Lovska zveza Koper:

Januarja 1965 tečaj za vodnike goničev. Točen kraj in čas ter predavatelja se določi naknadno.

20. in 21. marca 1965 pomladanska vzrejna tekma ptičarjev. Sodnika Jože Škofic in Pavle Cvenkel. Sodniški pripravnik Rudolf Bernik ml.

23. maja 1965 pregled psov vseh pasem. Kraj prireditve določi naknadno LZ Koper. Sodnik za ptičarje Pavel Cvenkel, pripravnik Rudolf Bernik ml. Ostale sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

Novembra 1965 preizkušnja naravne zasnov goničev. Kraj in datum določi Lovska zveza Koper. Sodnike določi Klub za goniče.

5. Prireditelj Lovska zveza Kranj:

13. junija 1965 pregled vseh vrst lovskih psov v Kranju na Planini. Sodnik za ptičarje in šarivce bo določen naknadno.

Junija 1965 tekma jamarjev v rovu v Kranju na Planini. Sodnike določi KLJT, datum pa LZ Kranj. 24. oktobra 1965 preizkušnja naravne zasnove za vse vrste goničev in brakov jazbečarjev. Prireditelj bo v lovišču LD Stol v Žirovnici. Sodnike določi Klub za goniče in Društvo brak jazbečar. Januarja, februarja in marca strokovna predavanja za vzrejo in vzgojo psov in delo vodnikov. Plan predavanj za več lovskih družin skupaj bo določila kinološka komisija pri LZ Kranj, ki določi tudi predavatelje.

6. Prireditelj Lovska zveza Krško:

24. in 25. aprila 1965 pomladanska vzrejna tekma ptičarjev. Zborna mesto tekmovalcev na stadionu Matije Gubca. Sodnika bosta določena naknadno. Pripravnik Mirko Confidenti. Pričetek ob 8. uri zjutraj.

9. maja 1965 pregled lovskih psov vseh pasem. Se-stanek ob 8. uri zjutraj v gostišču »Murko« v Krškem. Sodnik za ptičarje Pavle Cvenkel, pripravnik Mirko Confidenti. Ostale sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

16. maja 1965 tekma jamarjev v lovišču LD Cerklje. Zbirališče ob 9. uri pri gostilni »Vahčič« v Cerkljah. Sodnike določi KLJT.

23. in 24. oktobra 1965 poljska tekma ptičarjev v lovišču LD Krško. Zbor tekmovalcev ob 23. oktobra ob 14. uri, 24. oktobra pa ob 8. uri na stadionu Matije Gubca v Krškem. Sodnika bosta določena naknadno. Sodniški pripravnik Mirko Confidenti.

14. novembra 1965 tekma goničev in brakov jazbečarjev na Libni. Zbirališče ob 8. uri na postaji Videm-Krško. Sodnike določi Klub za goniče in Društvo brak jazbečar.

7. Prireditelj Lovska zveza Ljubljana:

Februarja 1965 predavanja za šolanje psov goničev, brakov jazbečarjev, jamarjev v Ljubljani, Grosupljem in Rakeku. Čas in kraj določi LZ Ljubljana. Predavatelje določi Klub za goniče in KLJT. Marca 1965 tridnevni seminar za sodnike psov ptičarjev na polju, v Ljubljani. Čas in kraj določi LZ Ljubljana. Predavatelj Bogdan Sežun.

Aprila 1965 zbor kinoloških poročevalcev LZ Ljubljana.

10. in 11. aprila 1965 pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v lovišču Ljubljansko polje. Zbirališče 10. aprila ob 14. uri na dvorišču gostilne »Kačič« v Ljubljani, Titova c. 11. aprila pa ob 7. uri zjutraj na vrtu gostilne »Ruski car« na Ježici. Sodnika bosta določena naknadno. Sodniška pripravnika Rudolf Bernik ml. in Hinko Hribar. 9. maja 1965 pregled vseh vrst lovskih psov na Ljubljanskem gradu. Pričetek ob 8. uri zjutraj. Sodnika za ptičarje in šarivce Bogdan Sežun in Pavle Cvenkel. Sodniški pripravniki Rudolf Bernik, Franc Barbič, Hinko Hribar, Mirko Confidenti.

Maja 1965 pregled lovskih psov na Rakeku. Čas in kraj določi LZ. Sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

Maja in junija 1965 tečaja za delo po krvnem sledu v Ljubljani in Cerknici. Datum, kraj in čas določi LZ Ljubljana. Predavatelj Bogdan Sežun.

20. junija 1965 tekma jamarjev v rovu v Ljubljani. Zbirališče ob 7. uri v gostilni »Pod lipco«, Stožice pri Ljubljani. Sodnike določi KLJT.

5. septembra 1965 preizkušnja naravne zasnove goničev in brakov jazbečarjev v okolici Rakeka in Ljubljane. Kraj določi LZ. Sodnike določi Klub za goniče in Društvo brak jazbečar.

12. septembra 1965 preizkušnja naravne zasnove goničev in brakov jazbečarjev v Grosupljem. Kraj in čas določi LZ Ljubljana. Sodnike določi Klub za goniče in Društvo brak jazbečar.

19. septembra 1965 tekma jamarjev na planem. Zbirališče ob 7. uri v gostilni »Tavčarjev dvor« na Ježici. Sodnike določi KLJT.

9. in 10. oktobra 1965 jesenska vzrejna tekma in poljska tekma ptičarjev v lovišču Ljubljansko polje. Zbirališče 9. oktobra ob 14. uri na dvorišču gostilne »Kačič«, v Ljubljani na Titovi c. 10. oktobra pa ob 7. u. rizjutraj na vrtu gostilne »Ruski car« na Ježici. Sodnika bosta določena naknadno. Sodniška pripravnika Hinko Hribar in Mirko Confidenti. 31. oktobra 1965 mladinska tekma in tekma starejših španjelov za ugotovitev lovske zasnove v lovišču Ljubljansko polje. Zbirališče ob 8. uri zjutraj v gostilni Tavčarjev dvor na Ježici. Sodnika bosta določena naknadno. Sodniški pripravnik Slavko Lenarčič.

8. Prireditelj Lovska zveza Maribor:

20. in 21. marca 1965 dvodnevni seminar za vodnike psov ptičarjev. Kraj in čas določi naknadno LZ Maribor. Predavatelj Bogdan Sežun (Jože Škofic). 4. aprila 1965 pomladanska vzrejna tekma ptičarjev v lovišču LD Pobrežje. Zbirališče v gostilni »Lešnik« v Brezju pri Mariboru. Čas določi naknadno LZ Maribor. Sodnika Jože Škofic in Pavle Cvenkel. Sodniški pripravnik Milan Ivezić.

11. aprila 1965 tekma jamarjev v lovišču LD Pobrežje. Zbirališče v gostilni »Lešnik« v Brezju pri Mariboru. Čas določi LZ Maribor. Sodnike določi KLJT.

16. maja 1965 pregled lovskih psov vseh pasem na sejmišču v Mariboru. Čas določi LZ Maribor. Sodnik za ptičarje bo določen naknadno. Sodniški pripravnik Milan Ivezić.

17. oktobra 1965 jesenska vzrejna tekma ptičarjev v lovišču LD Rače. Zbirališče v gostilni Brglez v Račah ob 8. uri zjutraj. Sodnika Jože Škofic in Pavel Cvenkel. Sodniški pripravnik Ivezić Milan. 28. novembra 1965 tekma brakov jazbečarjev, kraj in čas določi LZ Maribor. Sodnike določi Klub za goniče oz. Društvo brak jazbečar.

9. Prireditelj Lovska zveza Pomurje, Murska Sobota:

17. in 18. aprila 1965 pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v okolici Murske Sote. Čas in kraj določi LZ Pomurje. Sodnika Ivan Caf in Jože Škofic. Sodniški pripravnik Rudolf Bernik ml.

23. in 24. oktobra 1965 jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v okolici Murske Sote. Kraj in čas določi LZ Pomurje. Sodnika Ivan Caf in Jože Škofic. Sodniški pripravnik Rudolf Bernik.

10. Prireditelj Lovska zveza Novo mesto:

1965 pregled vseh vrst lovskih psov in ugotovitev lovskih zasnov bo Lovska zveza izvršila po vseh lovskih družinah. Čas in kraje določi LZ. Sodnik Janez Lavrič, sodelavec Slavko Bele. Sodnik za ptičarje in šarivce Jože Škofic.

1965 pregled in ugotovitev naravne zasnove jamarjev, ptičarjev in španjelov. Sodnik za ptičarje in šarivce Jože Škofic. Ostale sodnike določi KLJT. 16. in 17. oktobra 1965 tekma za vse vrste lovskih psov. Kraj in čas se določita naknadno. Sodnike določijo pristojne pasemske organizacije.

11. Prireditelj Lovska zveza Ptuj:

24. in 25. aprila pomladanska vzrejna tekma ptičarjev v okolici Ptuja. Kraj in čas določi LZ Ptuj. Sodnika Jože Škofic in Pavel Cvenkel. Sodniški pripravnik Milan Ivezić.

16. in 17. oktobra 1965 jesenska vzrejna in širša poljska tekma ptičarjev v okolici Ptuja. Kraj in čas določi LZ Ptuj. Sodnika Jože Škofic in Pavel Cvenkel. Sodniški pripravnik Milan Ivezić.

12. Prireditelj Lovska zveza Trbovlje:

Septembra 1965 preizkušnja naravne zasnove vseh vrst goničev in brakov jazbečarjev v lovišču LD Dole pri Litiji. Čas in kraj določi LZ Trbovlje. Sodnike določi Društvo brak jazbečar in Klub za goniče.

Julija 1965 pregled vseh vrst goničev, brakov jazbečarjev in jamarjev na TV Partizan v Trbovljah. Čas in kraj določi LZ Trbovlje. Sodnike določijo Klub za goniče, Društvo brak jazbečar in KLJT. Marca 1965 enodnevni tečaj za vodnike goničev in brakov jazbečarjev v Trbovljah v Domu svobode v Zasavju. Predavatelje določi Klub za goniče oz. Društvo brak jazbečar.

13. Prireditelj Društvo ljubiteljev ptičarjev:

7. novembra 1965 tradicionalna tekma po krvnem sledu v Cerknici pri Rakeku. Čas, kraj in sodniki se določijo naknadno.

Spomladi 1965 namerava DLP izvesti mednarodno tekmo ptičarjev z Društvom ljubiteljev ptičarjev iz Padove, Italija. Čas, kraj in sodniki bodo določeni naknadno.

Kinološka zveza Slovenije

Po lovskem svetu

Po Čehoslovaški

Blaž Krže

II.

Uvodoma sem pozabil omeniti, da je bila naša strokovna ekskurzija organizirana preko Zavoda za mednarodno tehnično pomoč v Ljubljani, skrb za sestavo programa za potovanje pa je bila poverjena češkemu ministrstvu za kmetijstvo, gozdno in vodno gospodarstvo. Znano je namreč, da je Čehoslovaška tudi na področju teh panog gospodarstva dosegla zavirljive uspehe in so zavoljo tega razne delegacije in ekskurzije iz raznih držav na dnevnem redu. Naš namen je bil predvsem, da bi se seznanili z uspešnimi načini intenzivnega lovskega gospodarjenja. Zato smo si ogledali tudi več takih lovišč, ki so dosegla največje uspehe.

Kot prvo od takih smo obiskali »Lesny zavod Konopište«, ki leži približno 45 km južno od Prage. Ta zavod upravlja z 12 000 ha površin, od katerih je približno polovica gozdnih, ostalo pa so kmetijske površine. 4000 ha površin, od tega 2000 gozdnih je podrejenih zgolj potrebam in interesom lovskega gospodarjenja. Kmetijske površine sestavljajo ogromne monokulture koruze in krompirja. To je nižinsko lovišče s fazani, zajci in srnjadjo kot glavnimi vrstami divjadi. Stalež jerebic je v zadnjih

Remiza v lovišču Konopište:

Foto B. Krže

Spredaj smrekovje, prirezano v višini enega metra; v ozadju starejša remiza, sestoj smreke, bora in trepetlike s podrastjo bezga, pamele (Symphoricarpos nivelaris) in jerebice

letih padel na minimum; divje svinje so zgolj prehodne. Poprečna nadmorska višina v lovišču je 350 m s ca. 600 mm padavin letno, večinoma kot dež. Snega zapade le do 30 cm in to za največ 3—4 tedne. Poprečna letna temperatura je 8,9° C.

Spomladanski stalež fazanske divjadi, pri spolnem razmerju 1 : 8, je 4000 kljunov, ugotovljeni koeficient naravnega prirastka je 1,5, spomladanski stalež zajcev pa računajo na 2000 kosov s koeficientom prirastka 1. To nekdanje odlično lovišče za jerebice ima v zadnjih letih samo še 200 jerebic spomladanskega staleža in so sedaj povsem zaščitene.

Lovišče razpolaga z lastno fazanerijo z matično jato 400 fazank, ki služi za dodatno vlaganje v lovišče. Sam proces umetne vzreje fazanov je več ali manj sličen pri nas vpeljanim metodam. V naravi zavoljo strojne obdelave in zgodnje košnje propade 40 do 50 % gnezd. Iz 100 podloženih oplojenih jajc vzrede poprečno 50—55 12-tedenskih kebkov. Računajo, da odstrele od izpuščenih petelinov 50—60 %, kar je vsekakor zavirljiv uspeh. Problemov z boleznimi nimajo, pač pa je večkrat opaziti singamozo v naravi. Zanimivo je tudi, da v fazaneriji prično fazanke nesti jajca šele okrog 1. maja (v Sloveniji že prve dni aprila). V letošnjem letu predvidevajo eksperimentalno umetno vzrejo jerebic, za kar imajo že potrebno matično kito 40 kljunov, v ostalem pa so še brez bistvenih izkušenj.

Letni odstrel znaša 3500 fazanov petelinov in 2000 zajcev. Zanimalo nas je, če pri tolikšnem spomladanskem staležu ne pride do občutnih škod na kmetijskih kulturah. Po njihovi izjavi so le manjše škode na klijajoči koruzi, kar uspešno omejujejo s tem, da fazane krmito tudi v času kalitve koruze s koruzo.

V lovišču je tudi okrog 450 kosov srnjadi pri letnem odstrelu 80 kosov, od tega 45 srnjakov. Najboljša srnjačja trofeja ima 132 točk, poprečna teža uplenjene odrasle srnjadi pa je 20 kg. Srnjad ne povzroča bistvene škode, razen tega pa so vse ogrožene kulture mladja, predvsem smreke, kemično ali pa mehanično zaščitene. Pozimi srnjad krmito s senom, koruzo, kostanjem in želodom, in to na več manjših krmiščih. V zadnjih desetih letih se opaža, ne samo v tem lovišču, ampak na Čehoslovaškem sploh, pojav takozvane »ravninske« srnjadi, to je srnjadi, ki je v teku generacij pričela živeti iz-

ključno na polju. Pozimi se ta srnjad združuje v trope 70—80 kosov in je zelo plašna, zavoljo tega je pravilen odstrel večkrat otežkočen. Zavod zaposluje 65 tehničnih uslužbencev in 150 delavcev, v strokovnem pogledu pa v lovstvu tesno sodeluje z Inštitutom za lovstvo z Zbraslavu pri Pragi.

Ob ogledu lovišča smo se seznanili, kako mora biti urejeno nižinsko lovišče. V njem se nahaja preko 60 ha umetnih remiz. Remize so ali stalne, trajne, ali pa so enoletne. Že sicer odlični naravni življenjski pogoji za malo divjad so tu umetno toliko izboljšani, da lovišče lahko prenese tolikšno količino divjadi. Osnovna drevesna vrsta v stalnih remizah je smreka, ki jo vsako leto do starosti 15—20 let prirezujejo v višini enega metra. Tak smrekov sestoj nudi izvrstno skrivališče, ki je važno zlasti pozimi. Običajno tako remizo vzgojijo pod starejšim hrastovim sestojem, ki obrodi skoraj vsako leto in nudi fazanom odlično hrano. Tudi smrekov gozd z drevesi, starimi nad 20 let, lahko služi kot remiza. V takem gozdu prebiralno prirezujejo vrhove, ki nametani na kupe nudijo fazankam odlično kritje ob gnezdenju. Dve do tri vrste ob robu razstočih dreves ne prirezujejo in rastejo normalno; s tem dosežejo, da se fazani ob lovu postopoma dvigujejo in lete višje. Ob mlajših, to je nižjih in gostejših remizah, tvorita obrobni pas topinambur, krmni ohrovt ali kakšna podobna rastlina. Večina remiz, v katerih se fazani zadržujejo v največjem številu, pa je kombinirana. Osnovna vrsta je še vedno smreka, pomešana s trepetliko, brezo, hrastom in pamelom, črnim bezgom in jerebiko. Neposredno ob remizah so smotrno razporejene številne njive s krmnim ohrovtom, topinamburjem, lucerno, koruzo, peso ipd. Krmišča so razporejena v tistih predelih remiz, ki pozimi nudijo najboljše kritje in so po malem založena skozi vse leto. Že v zgodnji jeseni pa jih prično zalagati z žitnimi odpadki ter manjšimi količinami koruze, pese ipd. Opazili smo tudi na več mestih na grmovje ali drevje privezane žitne snope.

Ves sistem remiz v različnih smereh križajo ozke stezice, široke ca. 30 cm, ki so vedno skrbno očiščene in imajo dvojni namen. Služijo za čim neslišnejše kretanje lovskega osebja po lovišču, razen tega pa so v stičiščih takih stezic stalno nastavljene lovke za roparice, ki se zaradi neslišnega gibanja rade kretajo po njih. Kompleks remiz v določenem predelu meri od 2 do 5 ha in je urejen tako, da nudi divjadi čim ugodnejše življenjske pogoje, to je prehrano, možnost gnezdenja in mir. V take remize imajo dovoljen vstop samo lovski čuvaji. Značilno je, da je okolica teh remiz, ki jo tvorijo kmetijske površine, v jeseni gola in se na teh področjih lovstvo zavoljo intenziviranega kmetijskega gospodarjenja srečuje s istimi problemi kot pri nas. To se bistveno odraža na staležu jerebic, pri fazanih in zajcih, a jim je z osnovanjem izključno »lovskih površin« uspelo ne samo nadoknaditi izpad naravnega prirastka, ampak ga celo povečati.

Veliko pozornost posvečajo pokončevanju roparic, za kar je lovsko osebje tudi primerno nagrajeno — za lisico 40 KŠS, mačko 8, vrano 3, kragulja ali kanjo 15 ipd.

Lovišče je namenjeno predvsem inozemskemu lovskemu turizmu in pa za reprezentančne namene. Od inozemcev je 80% lovcev s Francije, ostalo pa so Italijani in Nemci. Skušali smo nekaj več zvedeti tudi o ekonomiki, a nismo dobili podatkov.

Popoldanski del obiska smo izkoristili za ogled gradu oz. muzeja v Konopištu, kjer je dlje časa prebival prestolonaslednik Ferdinand. V svojem lovskem življenju je uplenil preko 300 000 kosov divjadi, od katerih je več prepariranih in razstavljenih v tem gradu. Med njimi smo opazili precej jelenov iz Belja in različne perjadi iz Obedske bare. Grad ni zanimiv samo za lovca, ker je ohranjena tudi vsa ostala oprema iz časov Marije Terezije z različnim pohištvom, slikami, gobelini, ter prekrasnimi parki in ribniki v okolici. Ta kraj je priljubljena izletniška točka Pražanov.

(Se nadaljuje)

Šaljive

Kooperacija

Tovarniški delavec: Ali si kaj dobro streljal?

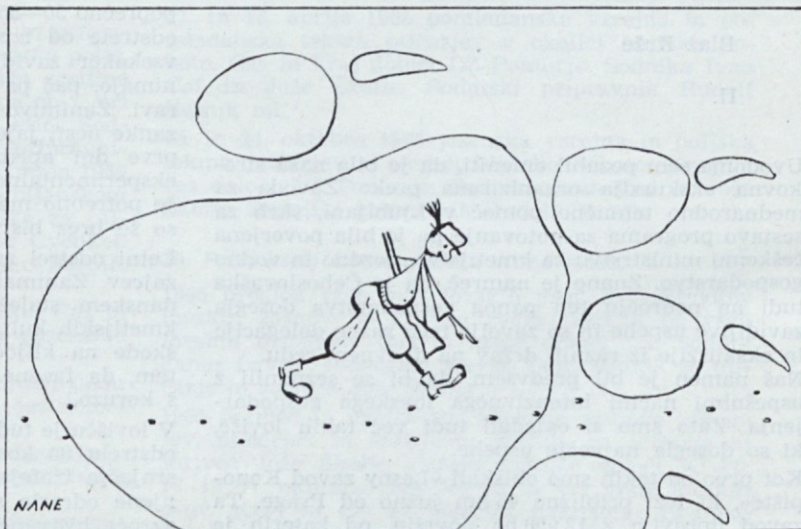
Kmet: Tri zajce v kooperaciji, enega privatno, štiri za predčasen izvoz, enega sem pa prekoračil. Kako pa ti?

Delavec: Pet izdelanih z zamudo, eden pravočasno z uvoženo surovino, štirje predčasno uvoženi — brez napake — in za domači trg devet, če bi kooperanti pravočasno dostavili dele.

Usmiljenje

Gonjač: Boter, hontega (poglej ga) lisjaka v brlogu...

Boter-lovec: Kje pa je, rogovilež, da mu dušo pihnem...? Reci

Na sledu

ostalim, da je bil nadušljiv in sem ga iz usmiljenja takoj... strelil...

Gonjač: Bom že rekel — pa ne, da ste ga v šampet (postelji).

J. K., LD Bresnica, Ptuj